

בטאון לתורה וחסידות מבי מדרשא דקהילות חסידי בראד • ירח האיתנים - תשרי תשפ"ד • גליון ד'

מעשרה חושב

וויליאמסבורג • בית שמש • עיה"ק צפת תובב"א

דבר העורך

אחת שאלתי

'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי'

כבר הקשו בספרים הקדושים, מהו כפל הלשון, אחת שאלתי וכו' אותה אבקש, ובכלל, מהי שאלה ומהי בקשה.

גם במגילת אסתר אנו מוצאים, 'מה שאלתך ומה בקשתך', יש שאלה ויש בקשה, שניים המה.

ותירצו בספק, כי שאלה היא מה שהאדם אומר שהוא רוצה, ובקשה היא העניין שאליו הוא חותר להגיע.

משל למה"ד? אדם המבקש מחברו הלוואה לחג, הוא אומר לו שהוא רוצה אלף ש, זוהי השאלה, אך הוא חותר למשהו מעבר, הוא רוצה לקנות עם הכסף את מוצרי החג. זוהי הבקשה.

זהו שאמר אחשוורוש לאסתר, מה שאלתך - מה את אומרת שאת רוצה, ומה בקשתך - לאן את חותרת?

ועל זה היא עונה, נפשי - בשאלתי, אני אומרת שבאתי להציל את נפשי, אבל 'ועמי בבקשתי', אני חותרת להציל את כלל ישראל.

וזהו שאמר דוד המלך - אחת שאלתי מאת ה' - אך לא כדי לחתור למקום כלשהו, אלא אותה אבקש! השאלה והבקשה חדא הם! והדברים נפלאים.

לא בכדי אנו אומרים קאפיטל זה מראש

ברקת

חודש אלול עד שמחת תורה, כי בימים אלו כלתה הנשמה אל אלוקיה, ימים של 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב', ימים שאנו יודעים כי השאלה והבקשה חדא הן, אנו מתפללים ומבקשים 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי'.

אין מתאים יותר מימי האלול, אשר זכינו בהם לביקורו נורא ההוד של כ"ק אדמו"ר שליט"א, היו אלו ימים של התעלות ועבודת ה', ימים של 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו'.

בביקורו רב הרושם של כ"ק אדמו"ר שליט"א, זכינו להדרכה רוחנית, לשעות של קורת רוח בעולם הזה, להתרוממות טפחיים מעל הקרקע, כאשר כ"ק אדמו"ר שליט"א רוממנו והעלנו וקירבנו לעבודת ה' יתברך, מה נורא היה המחזה עת קידש כ"ק אדמו"ר שליט"א על היין, כולו הווייה רוחנית אחת של רזא דשבת, מה נפלא היה המעמד הנורא בהקמת המצבה בבית החיים בצפת, לב מי לא יחרד אל ה' בעת המשאות הנשגבים אשר שמענו דברי אלוקים חיים מכ"ק אדמו"ר שליט"א, עליהם ועל שכמותם נאמר: 'פה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא [אבות ד' י"ז].

בצאתנו נישא אל כפיים אל ק-ל בשמים, שנזכה לשפע הימים הנוראים הבעל"ט, תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה, ונשגר הברכה מן קדם מלכא כ"ק אדמו"ר שליט"א שיוכה להמשיך לנהל עדתו מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, ונזכה יחד עם כל קהל הקודש בראד וכל כלל ישראל לשנה טובה ומבורכת, אמן.

נופר

הגה"ק הרי"ע מורנגשטרן בעדינא דחדוותא שמחת הברית בבית רבינו שליט"א

כרתי ופליתי

דא"ח עאת כ"ק ערוך אדמו"ר שליט"א

לשם שנו ואחלמה

עאמר עאת הגה"צ רבי יחיאל יהושע שיינפלד שליט"א רב דקהילות חסידי בראד בארה"ק

תרשיש

עאמר עאת הגה"צ רבי אהרן אריה כץ שליט"א רב קהילת חסידי בראד בית שמש

אודם

הגאון רבי ראובן קניג שליט"א ראש קהילת בראד בצפת וראש ישיבת חפץ חיים

ישפה

הופעת כ"ק אדמו"ר שליט"א בשערי ארה"ק

ספיר

תולדות וסיפורי קודש כ"ק העמיד מצלאט שאב זי"ע

משא מרו

הגה"ק רבי יצחק מאיר
מורגנשטרן שליט"א

אשר נאמר במקהלת רבים
בעת בואו להשתתף לבבדור ב"ק ארמו"ר שליט"א
בסעודת הברית
לבו בנו פע"ח הגה"ח רבי יוסף רוד שוורץ שליט"א

סוד ברית המילה – 'וצריק יסוד עולם'

מעלה פון א מלך - די מעלה אז יוסף הצדיק איז געווען מלך
אויף גאנץ מצרים?

"וְהָיָה כִּי תָבֹא אֶל הָאָרֶץ" (דברים כ"ו, א).

עס שטייט אין ספרים הקדושים, אז די ברית-מילה איז דער

סוד פון 'גילוי העטרה'.
מען איז זיך מגלה דעם
עטרת יסוד. און דער
'עטרת יסוד' איז דער
סוד פון 'גילוי מלכות'.
און דאס איז די ענין
פון "והיה", ס'איז א
מורא'דיגע שמחה. "שש
אנוכי על אמרתך" - די
גרעסטע שמחה איז די
ענין פון א 'ברית מילה',
וואס דאס איז אויך די
ענין פון 'והיה כי תבוא
אל הארץ' - די גילוי
העטרה, וואס דאס איז
דער גילוי פון 'מלכות'.

דער הייליגער מהר"ל
איז מסביר: יוסף הצדיק

איז דאך געווען מלך. יוסף איז דאך 'יסוד', וואס דאס איז די
ענין פון 'גילוי מלכות'. ער איז דאך געווען מלך אויף גאנץ
מצרים. זאגט דער מהר"ל א אינטערעסאנטע יסוד: וואס איז די

און דער בעל התניא
זאגט אויך די זאך:
אז מ'זעט די אבות
הקדושים זענען געווען
"רועי צאן" - זיי האבן
געפאשעט שאף, וואס
דא סאיז דער דרך פון
התבודדות. זיי זענען
געווען אזוי הויך און
אזוי גרויס, און דורך
די התבודדות האבן זיי
דערגרייכט די מדריגות
פון די אבות הקדושים.
און דער וועג איז איין
חידוש. אבער דער בעל
התניא איז מסביר אז
דער וועג פון יוסף הצדיק
איז נאך א גרעסערער

חידוש; יוסף הצדיק איז דאך געווען מלך אין מצרים, און א
מלך דארף פירן א גאנצע מדינה, און די גמרא זאגט אז דער
'לב' פון מלכים איז דאך פרטי-פרטיות פונעם גאנצן לאנד,
און דער מלך דארף עוסק זיין אין אלע סארט ענינים פון די

נבדל'. און דאס איז דער ענין פון תרומה מיט ביכורים, די ענין פון 'ראשית', מען זאל זיין דבוק אין דער ענין פון 'קידושין', אז מ'זאל האבן א 'שכל נבדל'.

וואונטשט מען אן דעם אינגעלע: בהשגחה עליונה האב איך פאר'ן ברית פונקט פארגעלערנט אין רמב"ם, שטייט אין רמב"ם אז דער אייבישטער וויל אז דער איד זאלן האבן א בן א גדול בישראל, דאס איז אין רמב"ם אין מועדים - כ'האב פונקט פארגעלערנט אין רמב"ם מועדים - אבער דער רמב"ם זאגט עס אויך אין 'ספר המצוות', אז דאס איז דער ענין פון 'פרו ורבו'. און דער 'בני יששכר' ברענגט עס אויך, אז א מענטש דארף האבן קינדער גדולי הדור, אזוי ווי די גמרא זאגט שוין 'דיליד כרבי שמעון תלד'. וואונטשט מען אן טאקע אז דער אייבישטער זאל העלפן אז דער אינגעלע זאל גיין בדרך אבותיו, און למעלה למעלה בקודש אזוי ווי די אלע גרויסע זיידעס די גרויסע צדיקים, ווי דער הייליגער זלאטשוב'ער מגיד ועוד, וואס זענען דאך געווערן 'גדולי גדולים', זיי זענען דאך געווען מענטשן וואס אגאנצן צייט איז ביי זיי געווען דער ענין פון 'שכל נבדל', אלעס איז געווען 'כימי השמים על הארץ', א דביקות און קדושה, און דורך דעם האבן זיי אויסגעפירט די גאנצע כוונה העליונה.

דער אייבישטער זאל העלפן אז דער אינגעלע זאל נתגדל ווערן לתורה ולחופה ולמעשים טובים, לתפארת אבותיו. דער טאטע, די זיידעס, די גאנצע משפחה און אלע אידן זאלן זוכה זיין אז דער אינגעלע זאל נתגדל ווערן לתפארת אבותיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים, און בזכות דער יסוד פונעם ברית וואס דאס איז די י"ג מידות של רחמים, זאל נמשך ווערן פאר יעדן איינעם וואס איז זיך דא משתתף ביי די ברית און פאר אלע אידן בכל מקום די אלע י"ג מידות של רחמים, און זאל זיין א כתיבה וחתימה טובה פאר אלע אידישע קינדער, און בזכות דעם ברית זאלן מיר נאך יעצט זוכה זיין אז עס זאל נתגלה ווערן די ברית וואס דער אייבישטער האט מיט די אידישע קינדער, און מען זאל זוכה זיין צו 'עין בעין יראו בשוב ה' ציון' בביאת גואל צדק ברחמים במהרה בימינו ממש אמן.

גאנצע מדינה. יוסף הצדיק האט געדארפט זיך אראפלאזן צו אלע ענינים פון גאנץ מצרים, פרעגט זיך די קשיא ווי אזוי קען מען זיין דבוק צום באשעפער ווען אין מצרים איז דאך פיל מיט דברים אסורים, און מען דארף האבן אזויפיל התעסקות און אזויפיל פרטים?

נאר זאגט דער מהר"ל אז דער תירוץ איז, אז א מלך איז 'נבדל'. א מלך האט אין זיך דער "יסוד", וואס דאס איז "קדושה". איז דער מהר"ל מחדש א נייע הגדרה אין די ווארט "קדושה". ס'איז אזוי ווי די ראשונים זאגן אז קדושה איז אן ענין פון פרישות, אבער דער מהר"ל זאגט אז קדושה איז אן ענין פון 'שכל נבדל'. ווייל ער קען זיך אין דארף זיך מתעסק זיין מיט אזויפיל פרטים, בלייבט ער אבער א 'מלך', די קדושה מאכט אים אז דאס ענין פון 'לב מלכים' זאל זיין צוזאמען מיט'ן ענין פון 'מלכות', וויאזוי קען דאס טאקע זיין? נאר אפי' ס'איז ממש צוויי הפכים איז די רוממות און התנשאות-עצמי פונעם מלך מאכן אים פאר א 'נבדל' פון אלעס, עס דערהייבט אים העכער פון די אלע נידריגע ענינים, און כאטש אז ער דארף זיך מתעסק זיין מיט אלע פרטים בלייבט ער העכער, 'נבדל' פון אלעס.

און דאס ליגט אין די דביקות פון יוסף הצדיק, ער איז געווען א קדוש וטהור, און שטענדיג געווען דבוק אין באשעפער, אזוי האט ער זוכה געווען צו א 'שכל נבדל'.

מיט דעם איז מסביר דער הייליגער 'אבני נזר', אז דאס איז אויך דער ענין פון "ברכת קידושין". חז"ל זאגן אז די ברכות פון נישואין דארפן זיין בעשרה, און לויט אנדערע פוסקים איז די ענין פון 'עשרה' ממש מעכב, וואס איז דער ענין פון 'עשרה'? איז ער מסביר אז 'עשרה' איז 'קדושה', און קדושה איז 'עשר'. די גאנצע עבודה פון א איד איז צו אנקומען צו די מדרגה פון קדושה, צו זיין א 'נבדל', דאס איז דער העכסטער דביקות צו וואס א מענטש דארף צוקומען. ווי עס שטייט אין פסוק: "כימי השמים על הארץ" - אפילו אז אויפ'ן וועלט איז א מצאיות אז דער איד דארף זיך מתעסק זיין מיט די ארץ, דאך דארף ער אבער זיין 'כימי השמים על הארץ', א איד דארף זיין הימלי'דיג! א איד דארף זיין די בחינה פון 'ואתם הדבקים בה' אלוקיכם', זוכה זיין צו דביקות, זוכה זיין צו א 'שכל נבדל', און דאס איז די ענין פון 'קידושין'.

און דאס איז דער רמב"ם מסביר. דער רמב"ם זאגט אז דאס איז דער ענין פון מצוות מילה על פי פשט: אז מ'ווערט נבדל פון גשמיות. מ'איז זוכה צו האבן א 'שכל נבדל', מ'איז זוכה צו קדושה, צו 'כימי השמים על הארץ'.

און דאס זאגט דער פסוק 'והיה כי תבוא אל הארץ'. דאס איז די גרויסע שמחה אז מ'קומט אן צום סוד פון 'ארץ ישראל', דער סוד פון שכינה הקדושה. דער אייבישטער האט געברענגט די אידישע קינדער אין דעם 'ארץ' אריין, דאס מיינט 'ארץ ישראל' וואו מיר זענען מחוייב געווארן מיט תרומות ומעשרות און ביכורים, און אלע סארט מצוות וואס האבן צוטון מיט די גשמיות פון די 'ארץ', און אעפ"כ איז אלעס געווען מיט'ן 'שכל

דברי
ובקרייתו

דברי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ענינים וביאורים בשגב קרושה ימים הנוראים

שכיוון שעכשיו בפועל אין תוקעין, וכמו שאמרו חז"ל "אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות" והוא בעצמו הוא הרוח שטות.

וזה הכוונה לערבב את השטן, היינו להחליש את כח טענתיו שהעוונות אשר נעשו ע"י כלל ישראל הוא מכחו של אותו שטות, שהוא גופא סובל מתכונה רעה זאת, וממילא נסתתמו טענתיו.

ואף לכל אדם יש להתעורר ולקחת מוסר השכל ממעשה השטן, שהלא ברור לכל שהנהגתו הוא הנהגת שוטים, וילמד מכך שלא יתנהג כמותו, אלא יכווין מעשיו וילחם בכל כחו נגד מדת העצלות המכלה כל חלקה טובה.

כ"ק ראש השנה

באופן בקשת הצרכים בראש השנה

ידוע מאמר התיקונים על אלו שמתפללים על גשמיות בר"ה ויהכ"פ "אלא כלהו צווחין בצלותין ביומא דכפורי, ככלבים הב הב לנא מזונא וסליחו וכפרה וחיי כתבנו לחיים", ואף שדברי הזוה"ק נאמרו על יוהכ"פ, הרי פי' לנו חז"ל על עשרת ימי תשובה "אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ויום הכיפורים", ופשיטת החשבון הוא שעשרה ימים כוללים בתוכם גם את ראש השנה וגם את יום הכיפורים, מבואר שכל העשרה ימים כולו חטיבה אחת הם, ועניינם שווה, וממילא פשוט שמה שנאמר על יוהכ"פ אמת הוא גם לגבי ראש השנה.

אולם קשה על דברי הזוה"ק שהרי מצאנו בתפילת כהן גדול, בדרך יציאתו מבית קוה"ק ביום הכיפורים, שתפילתו הייתה על דברים גשמיים.

בביאור ענין 'לערבב את השטן'

פסק הרמ"א אין תוקעין בערב ר"ה, ובמג"א ובמנהגים כתוב הטעם כדי לערבב את השטן, והדבר מחוסר הבנה מב' פנים, ראשית מה התועלת בכך, הרי כל ענינו של יום הדין שמלך במשפט יעמיד ארץ, ויש המצדדים לזכות ויש המצדדים לחובה, והם הסניגור והקטגור וזה מחובתו של השטן להשטין, וכי יש יכולת בידינו לשנות או לקלקל משהו מרצונו של מקום, ולשבש את הדין שרצונו ית' שיתקיים.

ועוד איך מתבלבל השטן, שהרי יודע שכך הוא בכל שנה ושנה שיום לפני יום הדין אין תוקעין, ומנהגם של ישראל כך בכל שנה, [ואף שהוא מלך זקן ויכסילי, ידוע מאמר העולם "אם חכמה אין כאן זקנה יש כאן", והיינו שוודאי יש לו ניסיון וזיכרון שנים שעברו].

והביאור בכך הוא, חז"ל הק' גלו לנו ש"הוא שטן הוא יצר הרע", והכוונה הוא שמקורו ושרשו של היצר הרע המקנן בתוכנו הוא הישטן'.

וניכר היטב כחו של היצר הרע, שהרי ידוע לכל שסוף החיים למות, ויש דין ויש דיין בשעת מיתתו, ולדוג' כל אלול יודעים אנו שבא יום הדין, ויותר על כן הרי שאפשר לו לאדם אף לתת שיחות מוסר ודרשות נלהבות על כך שבא יום הדין, ולעצמו אינו נוגע כלל לקחת את הדברים למעשה, וכוח דחיה זו שכל זמן שאין הדבר עכשיו ממש אין מתפעלים ממנו, זהו כחו של יצר הרע שנותן לאיש לשגות בהבלי הזמן, ולא להיות חכם אשר עיניו בראשו, להתעורר מן העתיד לבוא.

וממילא ברור שאם בענף שהוא היצר הרע קיים כח זה של סמיות העין מן העתיד, אף בשורשו שהוא שורש היצר הרע דהיינו השטן קיים מדה זו, וע"כ כשאין תוקעין בערב ר"ה אף שידוע מכל השנים שכך הוא ההנהגה, וידוע שהוא יום לפני יום הדין, אינו מתפעל

- דא יומא דדינא, ראש השנה. יובואו בני האלוקים להתייצב על ה' - ודאי למתבעא עלבוניה, דכולהו צווחין ככלבא, הב הב, הב לן חיי, הב לן בני, הב לן מזוניי הב לן סליחה וכפרה. 'ואין איש שם על לב' לבקש עלבוניה דמאריה ושמו המחולל בגויים, כמה דאת אמר 'כי יד על כס י-ה', שאין השם שלם ואין הכסא שלם'.

ופי' שיש לאדם להתפלל בראש השנה על עלבוניה דמאריה שהוא צער השכינה, שהרי עניין צער השכינה הוא שכלל ישראל בצער, ובכללות יש לידע, שהחי' בין 'גלות השכינה' ל'צער השכינה': הוא שיגלות השכינה' היינו שיש הסתר והעלם על גילוי כבודו יתברך בעולם, וזהו 'שכינתא בגלותא', שאינו ניכר כוחו יתברך ששוכן בכל דבר ודבר, אולם 'צער השכינה' כוונתו שמיצר לו לקב"ה על זה שבניו 'כלל ישראל' הם בצער ואין להם די מחסורם, והיינו שעצם החסרון של 'כלל ישראל' הוא צער השכינה, וממילא לא היה לו להתפלל על צערו העצמי אלא יש לו להתפלל על כך שזה שצר לו הוא צער השכינה, וממילא היה נענה באותו דבר שמתפלל על כך, אלא שהיה מתפלל באופן נכון.

וזה נרמז בחלק השני של המדרש, שהתורה הק' מצווה אותנו "אנשי קודש תהיו ליי", ולא ככלבים שאחד צועק וכלם צועקים חנם, והיינו שאינם יודעים כלל מה הסיבה האמתית של הצעקה, אלא שכל אחד יהיה במקום קדשתו, ולא יעשה דברים שאינם לפי ערכו, אלא מי שעניינו שמיצר לו צער השכינה, יתפלל על כך ומי שאינו בדרגה זו שלא יעשה כמהו, אלא יתפלל על מה שהוא צריך ועל הדברים שכוואבים לו, ובעומק זהו גופא תפילה על צער השכינה, שהרי צער ישראל הוא צער השכינה כנ"ל, והיינו שכל אחד יתפלל במקומו מי שבדרגה שמיצר על השכינה יתפלל רק על דברים רוחניים ומי שאינו במדרגה לא יעשה עצמו מתפלל על צער השכינה אלא יתפלל על צערו וזהו גם תפילה על צער השכינה ואף זהו גופא המלכת הקב"ה בעולם כנ"ל.

יום ראש השנה

ביאור למה נקרא ראש השנה יום תחילת המעשה בדרך פשוט וע"פ פנימיות ולפ"ז יבואר עניין השופר

א. בתפילת ראש השנה בסדר זכרונות, אנו אומרים 'זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון', והיינו שיום 'ראש השנה' היא היום שבו הייתה תחילת מעשה בריאת העולם, וכבר הקשו קמאי הרי בכ"ה באלול נברא העולם ואז הייתה התחלת מעשה בראשית, וכמבואר בראשונים (עיי ר"ן, ראש השנה טז.) עפ"י המדרש, שבכ"ה באלול התחיל מעשה בראשית והאדם נברא ביום השישי שהוא א' בתשרי, וא"כ יוקשה מדוע נחשב ראש השנה לתחילת מעשה בראשית.

ובספה"ק (ראה ליקוטי תורה לבעל התניא דרושים לראש השנה) מצינו שתיצרו דאין הכי נמי אמת הוא שתחילת מעשה בראשית היה בכ"ה באלול, מ"מ כיון שתכלית בריאת העולם היא עבור האדם שיעבוד את בוראו, לכן נחשב בריאת האדם ביום השישי כתחילת מעשה בראשית, אך תי' זו קשה להולמו, דאין הכי נמי שתכלית בריאת העולמות הוא עבור האדם, אך איך שייך לכנותו בלשון 'זה היום תחילת מעשיך', והרי ההתחלה ודאי היתה ביום

ועוד בגמ' במי שקיבל שדה לזרעו חיטים וזרעו שעורים ונשתדף, הדין הוא שחייב ואין המקבל יכול לטעון שגם אילו היה זרע חיטים היה משתדף, שלכאורה מאי נפק"מ מאי זרע לגבי השידוף, משום שטענת הנותן שאילו היה זרע חיטים היה מתקיים בידו, שנאמר 'ותגזור אומר ויקם לך', ופי' רש"י "מה שתבקש מן היוצר יעשה, ואני לא בקשתי מן השמים בתחילת השנה שיצליחני בשעורים אלא בחטין", והרי פסוק זה נאמר בעושה רצונו של מקום שתפילתו נענית, ועליו פי' רש"י שבר"ה התפלל על חיטיו, והאיך נגדיר אדם זה ככלב.

ולביאור העניין יש להקדים כתי' "וְאִנְשֵׁי־קִדְשׁ תִּהְיוּן לִי וּבְשָׂר בְּשָׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ לְכָל־בְּשָׂר תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ", והביא ברש"י את דברי המכילתא "לכלב תשלכון אותו, - למדך הכתוב שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה, שנאמר ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, אמר הקדוש ברוך הוא תנו לו שכרו",

ובמדרש שם הביא ב' טעמים:

"למה לכלב, אמר הקדוש ברוך הוא חייבים אתם לכלבים, שבשעה שהרגתי בכורי מצרים והיו המצריים יושבין כל הלילה וקוברין מתיהם והכלבים נובחין להם, ולישראל אינן נובחין, שנא' ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, לפיכך אתם חייבים לכלבים שנאמר לכלב תשליכון אותו".

"מה הכלבים אחד נובח וכולם מתקבצים ונובחים על חנם אבל אתם לא תהיו כן מפני שאתם אנשי קדש שנאמר ואנשי קודש תהיון ליי". וצ"ב מה הם ב' הפי' וביותר מה כוונת המדרש בביאור השני.

אלא יסוד הדבר הוא, שבקשת דברים גשמיים בצורה המתוקנת, וכן בקשת כהן גדול ביום הכיפורים היה בקשה בצורה כזאת, באומר הרי אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, וק"ו הוא, אם לכלבים נותן שכר משום שאבות אבותיו שתקו רגע אחד בשעה שיצאו ישראל ממצרים, ומשום הכא מקבלים שכר כל הכלבים, שהרי הציווי שלכלב תשליכון אותו הוא לכל מין הכלב, ולא דווקא צאצאיו של אלו ששתקו, עד סוף כל הדורות, על אחת וכמה וכמה אנחנו שאנו זרע קודש בני אברהם יצחק ויעקב צריכים לקבל בזכותם שנה טובה ומתוקה שפע ברכה וכל טוב, וזה עומק הביאור בדברי הזה"ק "אלא כלהו צווחין בים הכיפורים ככלבים", היינו שזהו טענתם כעניין הכלבים.

ויותר מכך, עצם הבקשה הוא גופא המלכת ה' בעולם, וכדברי הגמ' 'הנותן סלע לצדקה על מנת שיחיה בנו הרי זה צדיק גמור', ומבואר אע"פ שנותן בשביל שיחיה בנו הוא 'צדיק גמור', והכוונה הוא משום שמאמין ומכיר בכח הצדקה, שהוא זה שתחיה את בנו, וכן בראש השנה, עצם הבקשה על דברים גשמיים הוא ההכרה שהקב"ה הוא 'מלך העולם', ורק בידו נפש כל חי, והוא זן ומפרנס את כל העולם כולם, ואין שום כח בלעדיו שיכול להרע או להטיב, ועל כן מבקשים ומתחננים אליו שיחננו, וזהו גופא עניין המלכת הקב"ה.

ובפירוש השני בא להוסיף, שהרי ידוע מאמר התיקונים תיקון (ו') כא: (ויהי היום יבואו בני האלוקים להתייצב על ה'"), ויהי היום'

בריאת שמים וארץ בכ"ה באלול.

ב. ויש לבאר, בהקדים דברי רש"י בתחילת פרשת בראשית, 'אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא (שמות י"ב ב') מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום (תהלים קי"א ו') כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם וכו'. ודברי רש"י כפשוטם אינם מובנים, שהרי ענין בריאת העולם על ידי השי"ת הוא יסוד מוסד באמונתנו שהעולם מחודש ולא קדמון, ומדוע שלא יהיה תחילת התורה בסיפור מעשה בריאת שמים וארץ, ומזה נראה דאף אם היה מתחיל את התורה מהחודש הזה לכם היה זה אות ומופת על חידוש העולם, והתחלה זו של החודש הזה לכם היתה עומדת במקום סיפור בריאת שמים והארץ על ידי הקב"ה, אלא שצ"ב היכן נתגלה במצות 'קידוש החודש' ענין זה של בריאת שמים וארץ על ידי הקב"ה, ואין לומר שכוונת קושיית רש"י הוא שהיה צריך להתחיל את התורה במצווה ראשונה, כיוון שמטרת התורה הוא המצוות שבה, שא"כ לא היה לרש"י לומר שהיה צריך להתחיל מהחודש הזה לכם, אלא היה לו לומר בקיצור שהתורה צריכה להתחיל בציווי וקיום המצות, וממילא נדע שהמצווה הראשונה היא החודש הזה לכם, ומזה משמע שלעולם רצון התורה לספר לנו מעשה בראשית אלא שהחודש הזה לכם מישך שייכא למעשה בראשית.

המשך דברי רש"י הוא, שהתירוץ על קושיא זו היא משום 'כח מעשיו הגיד לעמו, ויש להבין שהרי עיקר נקודת התי' הוא שהקב"ה ברא את העולם והכל שלו, וא"כ מדוע צריך על זה ראייה מהפסוק, וביותר שבפסוק נזכר הלשון 'כח' מעשיו הגיד לעמו' והרי היה סגי במה שמעשיו הגיד לעמו ומדוע הביא רש"י את הפסוק שבו מבואר 'כח מעשיו הגיד לעמו'.

ג. הדבר יתבאר עפ"י מה שיש להעמיק בבריאת הקב"ה את עולמו, דהנה הקב"ה ברא את עולמו וחלק מחכמתו לבני אדם שיכולים להבין מתוך הבריאה את חוקי הטבע, וההגדרה של 'חוק טבעי' הוא שאפשר לו לאדם לומר מראש דרכי ההתנהגות הדבר, וכל השתנות שיפעל בו מה התוצאה שיהיה בגין כך, ואם יחזור שוב על אותו פעולה יתנהג בדיוק ככפעם הראשון, ומעתה נוכל להגדיר האיך יתנהג עד עולם, ולמשל חוק טבע המים הוא שתמיד ישפך לארץ ולא יעלה כלפי מעלה, ובעומק יתר כל חוקי הטבע בנויים על סיבה ומסובב, והיינו שאם יהיה סיבה לדבר כך וכך, אזי יהיה המסובב דהיינו התוצאה כך וכך, וכך ברא הקב"ה את עולמו שאפשר להגדיר את חוקי הטבע ולומר על כל דבר שאם יהיה סיבה כזאת יהיה התוצאה כך וכך.

וזהו גם הטעם וההכרח שאי אפשר לומר שהבריאה עשתה את עצמה, כלומר שאם ישאל השואל מנין לנו שהשמש לא בראה את עצמה, והמים לא בראו את עצמם, התשובה הוא שהשמש והמים יש להם 'חוקי הטבעי' שאם יהיה להם סיבה של כך וכך יהיה התוצאה כך וכך, ואם נאמר שהם בראו את עצמם וקבעו לעצמם את חוקי הטבע שלהם, אם כן האיך אפשר לומר שיש להם חוק כזה ולא אחר, הרי אם יש להם כח לברוא את עצמם הרי יכול לעלות ברצונם להתנהג אחרת מחוק זה, ועצם זה שיש לטבע חוק המגדיר את אופן התנהגותם לעולם, זה גופא הוא ההוכחה שכל היקום לא ברא את עצמו ברצונו, אלא הוא תכלית וסוף מעשה של ישות אחרת העומד על גבי הנבראים, שהשלים את רצונו על ידי בריאת הטבע.

וענין זה הוא בכל נברא, שכל נברא אין לו רצון עצמי אלא כל ענינו ומהותו הוא בגדר סיבה ומסובב והוא מונהג על ידי בעל הרצון העליון המנהיגו כרצונו, ואם מצא ימצא בבריאה בריאה שיש לה רצון עצמי וחופשי באמת לאמיתו, הרי זה ייצא מגדר נברא לגדר בורא, וזה נקרא בספרי חסידות 'מציאות שאינו מציאות נמצא', שזהו הוא בעצם החילוק בין בורא לנברא, שהבורא יש לו רצון עצמי ואין לו שום סיבה שיגרום למסובב לבא, משא"כ הנברא כל מהותו הוא שיש לו סיבה ומסובב.

וב"מעשה חושב" נתבאר באריכות ששונה היא המדבר בבחינה זו מכל הברואים, שהאדם יש בו משהו מבחינת הרצון, ונדמה לו שברצונו עושה כן וברצונו עושה כן, ואעפ"י שלאמיתו של דבר אין זה רצון האמיתי שהרי גם רצונו מונהג עפ"י סיבה ומסובב, אמנם בבחינת מה יש לו משהו רצון, וזה נכלל באמור (בראשית א כ"ו) על האדם 'נעשה אדם בצלמינו כדמותנו' וכ"ף הדמיון מורה שיש לו כעין בחינה של רצון אעפ"י שאין זה רצון האמיתי, וכדאיתא בספורנו (בראשית פרק א' כ"ו) "ועם זה, הנה האלהית על אופן נכבד מאד יותר מן הבחירה האנושית. ולכן אמר "כדמותנו" כמו דמותנו לא "בדמותנו" באמת".

ופחות ממנו הוא הבעל חי שאין לו מדרגה זו של רצון שיש ל'מדבר' אמנם משהו של רצון יש לו, ולכן הוא מרגיש רעבון ושובע ויש לו רצון להימלט מבעל חי אחר וכדו', אך אין לו את הרצון כמו שיש לאדם. כללו של דבר הדומם אין לו רצון כלל וכל עצמו מונהג מסיבה ומסובב, והחי הוא מי שיש לו מבחינת הרצון העליון והוא נעלה יותר, ויותר נעלה ממנו הוא מדרגת 'המדבר', ולמעלה מזה הוא מדרגת ישראל שבו העניין של החלק אלוהי, וע"י בספרי "מעשה חושב" ואכמ"ל.

זוה פ"י בכתוב (תהלים קמ"ה ט"ז) 'פותח את ידיך ומשביע לכל חי, רצון', שהקב"ה 'משביע לכל חי' דהיינו את עצם החיים על ידי שהוא משפיע לו 'רצון' - את כח הרצון לפי בחינתו בדצח"מ שיהיה מונהג ברצונו ולא בסיבה ומסובב, ובלאו הכא אינו נקרא כלל 'חי'.

ד. המורם מן האמור שכל היקום על קרבו וכרעיו מונהג ועומד על חוקי הטבע, ובכל אחד מהם אפשר לומר מעתה האיך יתנהג עד עולם בסיבה כזו וכזו. ונמצא כזאת בפועל ממש בגרמי השמים שמחוץ לעולמינו, שבכל אחד מהם אפשר לצייר את מסלולם מעתה ועד עולם האיך יתנהגו ובאיזה מסלול יחוגו סביב כדור הארץ, ואין הכי נמי שבעולם התחתון מתחת השמש אי אפשר לחזות מעתה ועד עולם מה יהיה מידת הקור והחום, כל זה הוא גם מחמת חוקי הטבע שאם יהיה התהוות חום או קור הרי זה יגרום שינוי מזג האויר, כי אין לנו את היכולת לדעת את כל הגורמים לכל עניין, אך כל זמן מחמת חוסר ידיעה אולם לי יצוייר שיהיה לנו את הכלים לדעת את כל הגורמים יהיה היכולת בידינו לדעת מה ילד יום, ובפרט בחלל החיצון וכמעט שאין משתנה שום דבר אפשר לחזות בדיוק מה יהיה מהלך כל הכוכבים וצבא השמים.

וכשנעמיק בדבר נראה שעצם זה שכל הבריאה והנבראים הדוממים בתוכה, יש להם סדר מסוים של סיבה ומסובב שאפשר לצייר מהזמן שנבראו מה יהיה עם כל אחד ואחד עד סוף כל המציאות, א"כ הבריאה עצמה אין בה כל חיות ואין בו שום ממש, שהרי כל מה שעתיד להתכונן עמו כבר יש בו בעצם תבניתו, ואין לו כל יכולת לשנות את מה שהולך להיות עמו, ואין לו כלל רצון אחר לשנות את עצמו, ואם כן אין לו כל מהות בפני עצמו, והרי הוא בבחינת 'פסיק

ובוה יפתח לנו פתח
 להבין את דברי
 רש"י הקדושים
 שלא היה צריך
 להתחיל את התורה
 אלא מהחודש
 הזה לכם, והיינו
 דבראשית ברא
 הרי נבראו שמים
 וארץ הדוממים,
 אשר תנועתם הוא
 בסיבה ומסובב
 בסדר מסוים ואם כן
 במידה מסוימת אין
 כאן בריאה שהרי
 כל היקום בעצמותו
 אינו קיים ומציאתו
 הוא רק מחוסר זמן
 וזה גם אין לו שהרי
 באדם הוא תלוי,
 וכמי שאינו, אבל
 כשאתה בא למצות
 קידוש החודש הרי
 מוכח מיניה וביה
 שביד האדם יש
 'זמן', והאדם בכוחו
 לשנות במידת
 מה את תנועת
 מורה שאף הדומם
 יש לו חיים והיא
 בריאה מושלמת,
 ולכן היה צריך
 להתחיל את התורה
 מהחודש הזה לכם.

מסלול הלבנה ויבא יום ולא יהיה מסלול הלבנה מוכרח מצד עצמו.

ובוה יפתח לנו פתח להבין את דברי רש"י הקדושים
 שלא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש
 הזה לכם, והיינו דבראשית ברא הרי נבראו שמים
 וארץ הדוממים, אשר תנועתם הוא בסיבה ומסובב
 בסדר מסוים ואם כן במידה מסוימת אין כאן בריאה
 שהרי כל היקום בעצמותו אינו קיים ומציאתו הוא
 רק מחוסר זמן וזה גם אין לו שהרי באדם הוא
 תלוי, וכמי שאינו, אבל כשאתה בא למצות קידוש
 החודש הרי מוכח מיניה וביה שביד האדם יש
 'זמן', והאדם בכוחו לשנות במידת מה את תנועות
 הנבראים והרי זה מורה שאף הדומם יש לו חיים
 והיא בריאה מושלמת, ולכן היה צריך להתחיל את
 התורה מהחודש הזה לכם.

ותי' רש"י ש'כח מעשיו הגיד לעמו', והכוונה
 בזה שבהתחלת התורה בבראשית ברא וביחד עם
 האמור במצוות קידוש החודש נמצא עולה שכח
 מעשיו היינו החיות שיש במעשיו של הקב"ה נתן
 להם לבני אדם, שיכניסו חיות במעשי בראשית,
 ואת זה הגיד הקב"ה לעמו, וממילא הוא ההוכחה
 "שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם,
 שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם כל
 הארץ של הקדוש ברוך הוא היא, הוא בראה ונתנה
 לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו
 נטלה מהם ונתנה לנו".

וזהו המכוון בתפילת ראש השנה ד'זה היום תחילת
 מעשיך', שרק ביום ברוא הקב"ה את האדם שהוא
 המכניס חיות במעשה בראשית ביום זה הוא תחילת
 כל מעשי בראשית שלולי האדם הרי היו נחשבים
 כמתים.

ה. ובפנימיות העניין הוא שבכל הבריאה יש ב'
 צורות הסתכלות, אופן 'מצדו' מלמעלה למטה
 שהכל 'אור אין סוף' ואפס זלותו, והסתכלות
 הגשמיים 'מצידנו' מלמטה למעלה, שיש ענין
 הטבע, אלא שהקב"ה מנהיגו, ואף שאליבא דאמת
 כל העניין שאנו קוראים הטבע כולו עצמיתו ית',
 וא"כ קשה האיך אנו רואים זאת כטבע, אלא שזהו
 עניין ה'צמצום', גלל שהוא כל יכול, יכול להוות
 דבר והיפכו, וזה עצם חיי הבריאה יש מאין, ורק
 בבריאת חידוש זה יכול להקרא בורא, ומבואר
 ב'כתבי קודש' שיאור אין סוף' נעשה מציאות
 הטבע ע"י סדר השתלשלות, ולכאורה קשה הרי
 הכל אור אין סוף ומה שייך לומר שהשתנה ע"י
 סדר השתלשלות, שהרי שינוי שייך רק מצד דבר
 חיצוני, למשל אם נקח מים בכל אופן שנסבבו
 יראה וישאר אותו דבר, ורק ע"י דבר חיצוני נוכל
 לשנות אותו שיהיה דבר שונה, והביאור שבאמת
 מצד ה'חפצא' לא נשתנה שום דבר, אלא נתחדש
 ב' כיוונים מלמעלה למטה, ומלמטה למעלה, וזה
 גופא גורם ההשתנות, (והיינו שהדבר החיצוני

רישא', ומה שנראה עכשיו כמציאות אמיתית הוא
 רק משום שהוא מחוסר זמן, שהרי כל ההתרחשויות
 שעתידים לבוא כבר מנוחים בתוכו, אלא שצריכים
 זמן לצאת מכח אל הפועל, ועצם מציאות ה'זמן'
 הוא בכך שיש התרחשויות של דברים המשתנים,
 וגם שניהם יחד הם תלויים ועומדים הוא רק ביחס
 לאדם הרואה ומביט עליהם שבו שייך החילוף בין
 עבר הווה ועתיד, אבל בעצמותו אין לו כל מהות
 בפני עצמו.

כל זה הוא מצד הדומם בעצמותו, אבל האדם יש
 לו כח אפי' לצאת מהעולם שתחת השמש ולשנות
 במידת מה את מהלכי ה'כוכבי לכת', והוא האמור
 במאמר הכתוב (בראשית א' כ"ח) 'פרו ורבו ומלאו
 את הארץ וכבשוה', שהאדם יש בכוחו לשנות
 את מעשי בראשית, וכזאת נשמע לאחרונה אשר
 החוקרים הצליחו לשנות מסלול של 'כוכב שביט'
 אשר בשמים על ידי שהיטו את מסלולו, ונשתנה
 הילכו בכחצי שעה, וע"י זה יש אפשרות שכל
 מערכת השמים וארץ ישתנה הילוכם, למשל אם
 כוכב שביט זה יפגע משום שינוי מהלכו בכוכב
 לכת אחר, וישנה אותו במקצת מחוגו סביב הארץ,
 והוא יפגע באחר וכו', ישתנה כל מסילות ומערכות
 הכוכבים.

והאדם בכח זה מכניס חיות בכל הדומם הנברא,
 שהרי נתבאר שהדומם שבנוי באופן של סיבה
 ומסובב אינו חי כלל ולמת יחשב כיון שהכל אצלו
 עובד על סיבה ומסובב מעתה ועד עולם, וכל מה
 שעתיד להתכונן עמו כבר יש בעצם תבניתו, אמנם
 אם ניתן לשנות מסלול של כוכב בשמי השמים,
 אז נוכל לשנות את התוצאה שכבר קיים בו מעצם
 תבניתו, אפי' רק הו"א והיכי תימצי ששייך, א"כ
 יש בו חיות שהרי מה שהולך להיות עימו ותוצאות
 קיימו כבר אינו מוכרח כלל וכלל, ואינו בבחינת
 מחוסר זמן, ונמצא שהאדם הוא המכניס חיות
 במעשה בראשית.

ובוה אפשר להבין את ענין 'קידוש החודש'
 שנצטוינו לקדש את החודש על פי ראייה, והדבר
 אינו מובן שהרי מהלך ומולד הלבנה ידוע היטיב
 מעתה ועד עולם מה יהיה מהלך הלבנה, ומה
 טעם יש בה לקדש את הלבנה עפ"י ראייה, ועפ"י
 המבואר הדבר מובן דבאמת יש בכח האדם האנושי
 לשנות את מסלול גרמי השמים בכוחו ובחכמתו
 שנתן לו הבורא ית"ש, וא"כ מסלול הירח בשמים
 אינו מוכרח כלל וכלל ולכן נצטוינו לקדש את
 החודש דוקא עפ"י ראיית הלבנה.

וכל זה הוא הוכחה שתורה מן השמיים שהרי עוד
 לפני שעלה בדעת אחד מחכמי העולם שבני אדם
 הם המחדשים המושג 'זמן' ושאפשר לשנות מסלול
 של גורם בשמים, כבר נצטוינו בתוה"ק לקדש
 הלבנה עפ"י ראייה כיון שמושג 'זמן' החודש הוא
 רק ביחס אלינו, וכיון שיש ביד האדם לשנות את

וכל העולמות מתעלים לשורשם ביום השבת, ע"כ לא שייך מצוות תקיעת שופר, שכל עניינה הוא השמיעה דהיינו ההסתכלות מצד הנבראים, אולם בשבת זה סיום הבריאה וכל ההסתכלות הוא 'מצדו' וע"כ אין אנו צריכים לתקיעת שופר ודו"ק.

צבת זובה

ענין עדות שמים וארץ שהם קשר ואיחוד הרוחני והגשמי

בפרשה "הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמַרְיִפִּי", וברש"י האזינו השמים - שאני מתרה בהם בישראל ותהיו אתם עדים בדבר, שכך אמרתי להם שאתם תהיו עדים, וכן ותשמע הארץ, ולכאורה קשה הרי השמים והארץ דוממים הם ומה שייך לגבם שמיעה, וביותר אף אם נאמר שהכוונה לשמים העליונים והארץ העליונה מה יועיל לנו זה.

וביותר קשה שברש"י שם פ"י שכל ענין העדות הוא ללמוד מעניין הדומם שבהם וז"ל "העידתי בכם היום את השמים וגו' אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, הסתכלו בשמים שבראתי לשמש אתכם, שמא שנו את מדתם שמא לא עלה גלגל חמה מן המזרח והאיר לכל העולם, כעניין שנאמר וזרח השמש ובא השמש, הסתכלו בארץ שבראתי לשמש אתכם, שמא שנתה מדתה, שמא זרעתם אותה ולא צמחה, או שמא זרעתם חטים והעלתה שעורים, ומה אלו שנעשו לא לשכר ולא להפסד אם זוכין אין מקבלין שכר ואם חוטאין אין מקבלין פורענות, לא שנו את מדתם, אתם שאם זכיתם תקבלו שכר ואם חטאתם תקבלו פורענות על אחת כמה וכמה" וא"כ קשה איך יעידו הדוממים האלו.

ומינה וביה קשיא שם, שתחילת דברי רש"י "העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ - שהם קיימים לעולם, וכאשר תקרה אתכם הרעה יהיו עדים שאני התרתי בכם בכל זאת" והיינו שתחילת דבריו שהם יהיה עדים, וסוף דבריו סותר ראשיתו שיש לנו ללמוד מהם שהם דוממים וא"כ האיך יעידו.

ובעצם הפסוק שם "הַעֲדֹתַי בְּכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ הַחַיִּים וְהַמּוֹת לְפָנַי הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה וּבְחַרְתָּ בְּחַיִּים לְמַעַן תִּחְיֶה אִתָּה וּזְרַעְךָ", ויש לדייק שתחילת הכתוב הוא 'החיים והמוות', 'הברכה והקללה', ובסיום הפסוק כתי' 'ובחרת בחיים' ולא כתב ובחרת בברכה והלא דבר הוא.

בפרשתן, בסיום דברי השירה אמר להם משה, "וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שִׁימוּ לְבַבְכֶם לְכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲנִי מַעֲדִי בְּכֶם הַיּוֹם אֲשֶׁר תִּצְטָו אֶת־בְּנֵיכֶם לְשַׁמֵּר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דְּבָרַי הַתּוֹרָה הַזֹּאת. כִּי לֹא־דָבַר רַק הוּא מִכֶּם כִּי־הוּא חַיִּיכֶם וּבְדָבַר הַזֶּה תִּאָּרִיכוּ יָמִים עַל־הָאָדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ" ובראשית הדברים יש לדייק שאמר שימו לבבכם לכל 'הדברים', ולכאורה היה לו לומר לכל אשר אני מעיד בכם ולה הוסיף תיבת הדברים.

ובהמשך, כי לא דבר ריק הוא מכם פ"י רש"י, "לא לחנם אתם יגיעים בה, כי הרבה שכר תלוי בה, כי הוא חייכם", וצ"ב מה זאת אומרת, וכי יש הו"א שלא יקבלו שכר, ואם נימא שרצה לחדש

הוא הכיוון החדש שנתחדש), וממילא נתחדש צורת הסתכלות חדשה שהוא ראיית התחתונים שרואים את העולם כ"יש" ודבר נפרד ומכנים אותו טבע, (ליתר העמקה והסבר הביאור ע"י בספרי "מעשה חשב" ח"א מאמר ראשון), וממילא פשוט שכל זמן שלא היה האדם לא היה צורת הסתכלות אחרת על העולם, וממילא כלל לא היה עולם, שהרי מצד האמת הכל הוא אור אין סוף, וכל חידוש הבריאה הוא שנתחדש הכיוון שמלמטה למעלה וכתוצאה מכך שיש הסתכלות 'מצדנו', ונמצא מבואר שכל זמן שאין אדם על האדמה ליכא כלל עולם, וע"כ בבריאות האדם דייקא נוכל לומר 'זה' היום תחילת מעשיך.

ו. וזהו הרמז בתקיעת שופר, שהרי המציאות של התקיעות הוא שהתוקע לוקח שופר בידו, ונופח בתוכו רוח וע"י מעבר הרוח בשופר נשתנה צורתו ומשמע קול, הרי בעצם ה'חפצא' של הרוח לא נשתנה שום דבר, ורק הנפק"מ הוא כיוון שעובר הרוח את כלי התקיעה אופן מעבר הרוח בתוך השופר משנה את הרוח לפי ערך שישמיע קול, ובעומק יותר כל השינוי הוא נפק"מ רק לגבי האדם, שהרי כיוון שה'חפצא' לא נשתנה, א"כ השינוי הוא רק לגבי חוש השמיעה, דהיינו השומע, וע"כ אנו מברכים ל'שמוע' קול שופר, ואף הבעל תוקע עצמו מברך רק על השמיעה, כיוון שמעשה המצווה הוא רק בהשתנות הרוח לגבי השמיעה אצל השומע, שהרי לגבי התקיעה לא נפעל שום דבר.

וכן הוא כשברא הקב"ה את העולם, 'מצדו' אין שום שינוי כמו שנאמר (מלאכי ג' ו') "אני יהוה לא שינית", והוא דוגמת הרוח שעובר בשופר שמוחזק בידי התוקע עצמו, שלא נשתנה כלל, אלא ש'מצדנו' נתחדש ענין השינוי, וזהו דוגמת השומע שרק בו יש הסתכלות חדשה על צורות הרוח, אף שמצד הרוח עצמו לא נשתנה שום דבר, וענין השופר הוא המלכת הבורא כמבואר (ראש השנה טז). "אמרו לפני מלכיות - כדי שתמלכוני עליכם וכו' ובמה בשופר", וממילא מודגש במצווה עניין העולם, שהרי אין מלך בלא עם, והיינו אף ששומעים קול שופר שע"ז הוא הברכה, יודעים כולם שזה מצד הרוח שלא נשתנה, ובנמשל הוא ענין העולם שבו נראה שיש שינוי, אך כל זה הוא מצד הבורא שלא שייך בו שום שינוי.

ואיש ישראלי שיש בו 'חלק אלוה ממעל' 'מאן דנפח מתוכיה נפח', יש לו גם יכולת הסתכלות מלמעלה למטה שרואה הכל כמציאות אמיתית של עצמיתו ית', וממילא יש בו שני צורות ההסתכלות, וע"כ שנייהם בידו, וזהו ענין תקיעה ושברים, שענין תקיעה מורה על פשטותו ית' בלי חילוק, והשבר יש בו כבר השתנות הצורה מלמעלה למטה וכו', ובעת התקיעות שניהם בידו והוא עבודת 'רצוא ושוב'.

ז. ולפי הנ"ל יובן שפיר, למה כשחל ראש השנה להיות בשבת אין תוקעין, שלכאורה תמוה הוא למה ביטלו מצוות עשה דאוי שהוא מצווה רמה ונישאה עד מאוד, בשביל חשש של קלי דעת ועמי הארץ, כלשון הגמ' (ראש השנה כט): "הכל חייבין בתקיעת שופר, ואין הכל בקיאים בתקיעת שופר, גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד, ויעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים", וקשה משום אלו שאינם יודעים בטלו המצווה, אלא ע"פ הנ"ל מובן העניין, שכיוון שביום השביעי שהוא שבת הקוב"ה מכל מלאכתו, וכמבואר בכתבי הקודש שהחיות חוזרת לשרשו ומקורו,

והשתא יומתק
 החיבור בסדר
 הפסוקים,
 שלכאורה תמוה
 הוא שתחילת
 דברי משה
 רבינו הם האזינו
 וכו' ובתוך דבריו
 אומר "כי שם
 ה' אקרא הבו
 גדל לאלקינו"
 ופירש"י
 "כשאקרא"
 ואזכיר שם ה',
 אתם הבו גדול
 לאלהינו וברכו
 שמו, מכאן
 אמרו שעזיני
 ברוך שם
 כבוד מלכותו,
 אחר ברכה
 שבמקדש",
 ולכאורה מה
 השייכות לדברי
 השירה.

העולם ע"י אותיות התורה, ואותיות התורה הם אלו שמחיות ומהוות את הבריאה וכל אשר בהם, כידוע חיי הבעש"ט (בעש"ט עה"ת פרשת נח את ט"ו), עה"פ "צהר תעשה לתיבה", ועה"פ "לעולם ה' דברך נצב בשמים", שדברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים ומלבשות בתוך כל הרקעים תמיד להחיותם, וכן בכל הנבראים, כדברי חז"ל בעשרה מאמרות נברא העולם, וממילא כשקבלו התורה בזה מונח כל הבריאה.

וע"כ כתי' "אם-בחקתי תלכו ואת-מצותי תשמרו וכו' ונתתי גשמיכם בעתם", ולא גשמים, שאמות העולם שיורד להם מטר זה מצד הרצון הכללי היותר מתמיד הנקרא טבע, וע"כ נקרא גשמים, משא"כ אצל ישראל 'שאוירייתא וישראל וקוב"ה חד הוא', שהבריאה הרי הוא שלהם וע"כ נקרא גשמיכם.

וזה מה שאומר משה רבינו ליכלל ישראל, "ויאמר אלקים שימו לבבכם לכל-הדברים", שימו לבבכם שהוא צרוף ונתינת החיות במחשבה, היינו כשתצרפו את המחשבה בתוך הדברים, אז תראו "כי לא-דבר רק הוא מקם", שאין התורה והחיים שני דברים נפרדים כמשל היין והכוס, אלא "כ"י-הוא חייכם" שזה עצמו החיים, שהרי הם כנשמה וגוף מאוחדים, וזהו שפ"י רש"י "לא לחנם אתם יגעים בה, כי הרבה שכר תלוי בה, כי הוא חייכם", בה בעצמו.

וזה הפ"י בפרשת 'נצבים' שאמר להם משה, "העדתי בכם היום את-השמים ואת-הארץ החיים והמנות נתיי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך, שהרי הברכה מונח בתוך עניין החיים שעניינה קיום התורה, שהרי האיש הישראלי הוא חלק אלוה ממעל, ויש לו יכולת להוסיף כח לעילא, וממילא בחירתו בחיים זה גופא יוצר את הברכה.

ולפי זה יובן שפיר עדות שמים וארץ, וכפ"י רש"י "האזינו השמים - שאני מתרה בהם בישראל ותהיו אתם עדים בדבר שכך אמרתי להם שאתם תהיו עדים, וכן ותשמע הארץ. ולמה העיד בהם שמים וארץ, אמר משה אני בשר ודם למחר אני מת, אם יאמרו ישראל לא קבלנו עלינו הברית מי בא ומכחישם, לפיכך העיד בהם שמים וארץ, עדים שהן קיימים לעולם" והיינו שחיותם מכח מה שישראל מחייהו ע"י תורה ומצוות שלהם, וכחזוק לדבר כותב רש"י 'ועוד' ולא כתב 'דבר אחרי' שהעניין הבא הוא תוספת ביאור לראשון.

וזהו 'ועוד, שאם יזכו, יבואו העדים ויתנו שכרם, הגפן תתן פריה, והארץ תתן יבולה, והשמים יתנו

שיש הרבה שכר בעולם הבא מובן דבריו שהרבה שכר תלוי בה, אולם דבריו הוא בעולם הזה, שאומר כי הוא חייכם, והיינו שכר בעולם הזה, וא"כ ביותר קשה מה רצה לומר בזה.

בהפטרה "שובה ישראל עד יהוה אלהיך", וצ"ב למה אמר עד ה' ולא אמר אל ה'.

והעניין הוא, שבכל דברי העולם הזה נראה כשיש כלי וההשתמשות אין קשר בין שני הדברים, ולמשל כשיש כוס ומשתמשים בו לשתיית יין הקשר בין היין לכוס הוא מקרי ואין ביניהם שום קשר עצמי, אלא שהכוס מועיל שבו משתמשים ודרכו יכולים לשתות יין.

אולם בפנימיות, כל הבריאה עשויה באופן שיש קשר עצמי בין האור והכלי, וכן בעולמות הרוחניים סדר ההשתלשלות מקושר מלמעלה למטה מעולם לעולם הוא בחיבור פנימי בין עילה ועלול, וכך הוא גם בהסתכלות מלמטה למעלה, כל דבר יש לו קשר למקורו, וכל אור וכלי יש ביניהם חיבור עצמי כמבואר בספרי קודש שכל העולמות נבראו בסדר השתלשלות מלמעלה למטה והעניין הוא שבכל דבר יש ב' צורות הסתכלות, אופן 'מצדו' מלמעלה למטה שהכל יאור אין סוף ואפס זלותו, והסתכלות הגשמיים 'מצידנו' מלמטה למעלה, שיש ענין הטבע, אלא שהקב"ה מנהיגו, ואף שאליבא דאמת כל העניין שאנו קוראים הטבע כולו עצמיתו ית', וא"כ קשה האיך אנו רואים זאת כטבע, אלא שזהו עניין 'הצמצום', גלל שהוא כל יכול, יכול להוות דבר והיפכו, וזה עצם חיי הבריאה יש מאין, ורק בבריאת חידוש זה יכול להקרא בורא, ולכאורה קשה הרי הכל אור אין סוף ומה שייך לומר שהשתנה ע"י סדר השתלשלות, שהרי שינוי שייך רק מצד דבר חיצוני, למשל אם נקח מים בכל אופן שנסבבו יראה וישאר אותו דבר, ורק ע"י דבר חיצוני נוכל לשנות אותו שיהיה דבר שונה, והביאור שבאמת מצד ה'חפצא' לא נשתנה שום דבר, אלא נתחדש ב' כיוונים מלמעלה למטה, ומלמטה למעלה, וזה גופא גורם ההשתנות, (והיינו שהדבר החיצוני הוא הכיוון החדש שנתחדש), וממילא נתחדש צורת הסתכלות חדשה שהוא ראיית התחתונים שרואים את העולם כ"יש' ודבר נפרד ומכנים אותו טבע, (ליתר העמקה והסבר הביאור ע"י בספרי "מעשה חשב" ח"א מאמר ראשון), וא"כ אף במשל הנ"ל מבואר שאף היין והכוס יש ביניהם קשר.

וממילא שמים שרומז לרוחניות וארץ שמבטא גשמיות מקשורים הם בקשר בל ינתק שאחד תלוי בשני והם תרי רעין דלא מתפרשין ואחד הם.

כשנתן הקב"ה ליכלל ישראל את התורה, מסר בידם את כל העולמות, ואת כל הבריאה, שהרי "איסתכל באורייתא וברא עלמא", והיינו שברא הקב"ה את

כל עסקינו הוא להמליך עלינו את הבורא שהוא מלמטה למעלה, ע"כ אנו מקדמים הלשון חוסה על עמלך.

וזה מה שאמר הנביא "שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְהוָה אֱלֹהֶיהָ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֶזְרְךָ", ולא אמר אל ה', שאחר שנתבאר שהעולם ומעשה המצוות מאוחדים לגמרי, אם כן כשח"ו חטא אדם מישראל, קלקל את כל העולם, וצריך לתקן את מה שעוות, ולהחזיר את כל הבריאה עד ה', ודו"ק.

וזה התכלית כל תפלתנו שאנו מתפללים, מלכיות וזכרונות ושופרות וכל התחוננים, שלכאורה קשה מהו כל ריבוי התפילה, אם בשביל עשיית תשובה נלמד הלכות תשובה לרמב"ם או שערי תשובה לרבינו יונה, אך מהו כל ענין ריבוי התחוננים, אך לפי הנ"ל יובן כיוון שצריך לתקן את כל האתיות שנפגמו בבריאה ע"י החטאים, ואופן התיקון לזה הוא דבורי התפילה וי"ג מדות של רחמים שזה מתקן את כל הבריאה, ומחזירו לשורשו, וכידוע מהבעש"ט הק', שבכח אתיות התפילה מתקנים מזככים ומבררים את כל העולם.

יום הכיפורים

בעבודת הכהן גדול ביום"כ בקה"ק 'כתר' נעשה ל'מלכות', וכפרת העונות נעשית על ידי שילוח השעיר לארץ גזירה שהיא בחינת 'כתר'

א. בזאת יבא אהרן אל הקודש

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן אַחִיךָ וְאֵל יִבְיָא בְּכָל עַת אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶל פְּנֵי הַכַּפֶּרֶת אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ וְלֹא יָמוּת כִּי בַעֲנַן אֲרָאָה עַל הַכַּפֶּרֶת, בַּזָּאת יָבֵא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּכַר בֶּן בֶּקֶר לַחֲטָאת וְאֵיל לַעֲלֵה'. (ויקרא ט"ז, ב-ג).

והנה בענין זה נחלקו קמאי אי היה לאהרן הכהן היתר להיכנס לבית קודש הקדשים בכל עת אם אך מביא את הקרבנות האמורים בפרשה, או שהיה זה היתר רק לעבודת יום הכיפורים, וידוע בזה דעת הגר"א ענין שמתר להיכנס כל השנה עם סדר זה כפי שאני מצאתי עכשיו מבואר בדברי הגר"א (קול אליהו - אחרי) ע"פ דברי הספרי שלא רק ביום הכיפורים אלא שראשי ה'כהן גדולי בכל השנה להיכנס לבית קדשי הקדשים, באופן שיעשה כסדר הזה. וזה הפי' בזאת יבוא אהרן היינו בסדר הזה, ויש להתבונן בעיקר ענין זה מה השייכות בין קרבנות אלו לעצם הכניסה לבית קדשי הקדשים, ומדוע רק אם מביא כסדר הזה הותר לו להיכנס ואם לאו אינו רשאי להיכנס.

והנה בענין הקרבנות שהיה הכה"ג מביא ביוה"כ מצינו בפרשת אחרי שהיה עליו להביא פר חטאת משלו וזה היה לכפרת עצמו וביתו ואחיו הכהנים, ועוד היה עליו להביא שני שעירי עיזים אחד לחטאת ואחד לשלח אותו לעזאזל. והנה בכפרת פר החטאת נאמר (ויקרא טז, יא) 'והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו', והכפרה מתיחס אל אהרן וביתו. לא כן בשעיר החטאת אשר לעם נאמר (שם, טו-טז) 'ושחט את שעיר החטאת אשר לעם והביא את דמו אל מבית לפרכת ועשה את דמו כאשר

טלם, ואם יתחייבו, תהיה בהם יד העדים תחלה, ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה, ואחר כך ואבדתם מהרה על ידי האומות" וכ"ז משום שישראל עצמם ע"י מעשיהם גורמים רעה או טובה, שכל גרמי השמים וארץ והנהגתם בידם הוא, ע"י התורה שהוא בידם, שבתוך כל אתיות התורה ברא הקב"ה שמים וארץ, וישראל עצמם הם כח התורה, כמאמר דורשי הרשימות שישראל נוטריקון יש שישים אתיות לתורה, והם חלק אלוה ממעל שיש בהם הכח להשפיע לעילא, וע"י עצם קיום התורה יבוא גשמיכם, ולהיפך ח"ו גם כן בידם הוא.

ובפרשת נצבים ביאר רש"י, "אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, הסתכלו בשמים שבראתי לשמש אתכם, שמא שנו את מדתם שמא לא עלה גלגל חמה מן המזרח והאיר לכל העולם, כענין שנאמר וזרח השמש ובא השמש, הסתכלו בארץ שבראתי לשמש אתכם, שמא שנתה מדתה, שמא זרעתם אותה ולא צמחה, או שמא זרעתם חטים והעלתה שעורים, ומה אלו שנעשו לא לשכר ולא להפסד אם זוכין אין מקבלין שכר ואם חוטאים אין מקבלין פורענות, לא שנו את מדתם, אתם שאם זכיתם תקבלו שכר ואם חטאתם תקבלו פורענות על אחת כמה וכמה" וענין זה הוא הצד השני שיש בעדות שמים וארץ שהוא הסתכלות מלמטה למעלה, והיינו ההתבוננות של האדם בדברים שנראים כ"טבעי" ולראות בזה דרכים האיק לעבוד את הבורא.

ואלו הם ב' הצדדים שיש בעדות שמים וארץ, הא' באופן שמלמעלה למטה שכלל ישראל במעשיהם משפיעים על כל העולמות, שבתורה גופא יש את כל עניני העולם, ולא דבר רק הוא מכם, והב' הוא הענין שיסתכלו על השמים והארץ באופן מלמטה למעלה ויתבוננו דרכם הצורה הנכונה לעבודת הא-ל.

והשתא יומתק החיבור בסדר הפסוקים, שלכאורה תמוה הוא שתחילת דברי משה רבינו הם האזינו וכו' ובתוך דבריו אומר "כִּי שָׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבו גְּדֹל לְאַלְהֵינוּ" ופירש"י "כשאקרא ואזכיר שם ה', אתם הבו גודל לאלהינו וברכו שמו, מכאן אמרו שעונין ברוך שם כבוד מלכותו, אחר ברכה שבמקדש", ולכאורה מה השייכות לדברי השירה.

ולפי דברינו יובן שפיר, שאחר שביאר בעדות שמים וארץ ב' הסתכלות שיש באופני העבודה, והמשיך יערוף כמטר לקחי וכו' שכל זה התורה, והוא האופן ההנהגה שאין שום דבר מבלעדי הבורא, אלא הכל זה התורה, ויש הצד השני של עדות שמים וארץ שזה דומם וכנ"ל, אם כן האיך יתנהג האדם, ע"ז אמר להם משה "כִּי שָׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבו גְּדֹל לְאַלְהֵינוּ" שהרי בזה יש את ב' הבחינות שהיו תמיד במקדש, הענין של הזכרת שם הוי"ה הוא האופן שמבלעדיו אין כלום, ומה שעונין השומעים 'ברוך שם כבוד מלכותו' שהוא ענין 'העולם' מלשון העלם ו'המלכות' כמלך על עם נפרד, והיינו שלימד אותם משה רבינו שהעבודה צריך להיות בבחינת והחיות 'רצוא ושוב' כמבואר בכתבי קודש.

וזהו שאנו אומרים בסליחות "הנשמה לך והגוף פועלך חוסה על עמלך", וזה הסתכלות שמלמטה למעלה שרואים את הגוף קיים ומבקשים מהבורא שיחוס עלינו, אך האופן היותר האמתי הוא, מה שאומרים בהמשך "הנשמה לך והגוף שלך ה' עשה למען שמך" והיינו צורת ההסתכלות מלמעלה למטה, שאין עוד מלבדו וממילא מה שיש זה רק עשה למען שמך, אך מכיוון שבימים אלו

ולכן צריך ליקח שני שעירים ולהטיל עליהם גורולות והנה שעיר אחד עולה לה' שהוא 'מצדו' ית', בקשר שנעשה עם ישראל 'מלמעלה למטה' ושם אין פגם ועוון ואין חטא כלל, והשעיר השני עולה עליו הגורל לעזאזל, והוא רומז על הקשר שיש לישראל עם אבינו שבשמים בדרך 'מלמטה למעלה' ושם ניכר הפגם וצריך לכפר בעדם.

ונמצא לפי יסוד זה כי הגורל' הוא נקודת האמצע, שהוא נקודת הרצון בבריאה הוא ענין 'הנקודה האמצעית' המוזכרת בדברי רבינו האריז"ל, והוא ענין עצם עצמותו ית', כי ענין הרצון הוא ענין הבחירה שאין שום סיבה המכרחת אותו לשום צד אלא הכל תלוי בבחירה ורצון הפשוט לכך או לכך, וענין זה אינו בנמצא אלא בעצם עצמותו ית"ש לבדו. כי כל הבריאה וכל הברואים מונהגים ומוכרחים על ידי סיבה ומסובב, ורק השי"ת בכבודו ובעצמו לו לבדו יאתה ענין זה של רצון הפשוט (ענין לעיל במאמר על יום ר"ה).

והיינו כי כיוון שיש שני צדדים האחד 'מצידנו' מלמטה למעלה, והאחד 'מצדו' יתברך מלמעלה למטה, נמצא שבשני שעירים השווים לגמרי אין הכארה לכאן או לכאן, כי שניהם שווין שהרי שני הצדדים נכונים וקיימים, והגורל הוא נקודת האמצע העומד בין שני הצדדים, הוא מכריע למעלה מטעם ודעת, כי על פי טעם ודעת לא שייך להכריע לצד האחד יותר מהצד השני.

ובזה תבין ששם במקום הגבוה ההוא, שהוא הדרגה שלמעלה מטעם ודעת, שהוא דרגת הגורל כמבואר, שם הוא מקור ומקום הכפרה ששם הוא המקום שמשם נמשך ונפעל הכפרה, כי הכפרה נמשכת ממקום האבה הבלתי מוגבלת, המכסה על כל פשעים, שהרי בבחינה זו של הנקודה האמצעית בחינת הרצון, אין כלל חילוק בין עוונות לזכויות בין מצות לעבירות, כיון שבעצם עצמותו אין חילוק בין מצות לעבירות. וכמו כן בבחינה זו אין חילוק בין רשע לצדיק ושניהם נחשבים כשווים לפניו ית'. וכמאמר הכתוב (מלאכי א, ב-ג) 'הלוא אח עשו ליעקב וגו' ואהב את יעקב. ואת עשו שנאתי, והיינו דאף שאח עשיו ליעקב שבבחינה זו אין כל הבדל בין יעקב לעשיו מ"מ אפילו הכי ואוהב את יעקב ואת עשיו שנאתי וכנ"ל.

וזהו הטעם שהכפרה נעשית ע"י הטלת גורל, שהוא בחינת שער החמישים שלמעלה מטעם ודעת, והוא המכריע בין שני הצדדים שהם שווים, ולכן צריך שיהיו השעירים שווין בקומה, ובמראה, ובדמים, כי באמצע אין הכרע לצד אחד יותר מן השני ושניהם שווין ממש, על דרך הסתירה בין 'ידיעה' ל'בחירה' שמצד העליון יש 'ידיעה' והוא יודע כל מה שעתידי האדם לעשות ואם כן אין כאן בחירה כלל, ומצד התחתון יש 'בחירה' והוא יכול לבחור לטוב או לרע, ולכן יש בו פגם וחטא, ושניהם נכונים כאחד ואין צד אחד מכריע יותר מהשני, ורק בגורל שהוא 'נקודת האמצע' מכריע למעלה מטעם ודעת ולצעלה ממקום הידיעה והבחירה.

ובבחינה זו הוא ענין כפרת העוונות, שעל ידי עבודת הכהן גדול בבית המקדש העלה את כל העוונות למקום גבוה בעצם עצמותו ית' ששם אין חילוק בין עוונות לזכויות ובזה נמחקו כל מציאות העוונות ונתכפר כל העוונות חטאים ופשעים ונהפכו לזכויות כיון שעלו לגבהי מרומים לעצם עצמותו מקום שאין חילוק בין עבירות למצות. ולכן היה מעיקרי העבודות ביום הזה הגורל על שני השעירים להורות כי כפרת העוונות הוא על ידי עליה למקום הגורל, בחינת נקודה האמצעית, נקודת הרצון והבחירה ששם בעצם שני השעירים שווים במראה ובקומה, ובבחינה זו אפשר להמשיך את כפרת העוונות.

עשה לדם הפר והזה אתו על הכפרת ולפני הכפרת. וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם, וכאן לא נאמר וכפר על בני ישראל מטומאת הקודש אלא וכפר על הקודש מטומאת בני ישראל. וצ"ב פשר השינוי, ופשטות הכתובים מורה שהיה כאן ענין של כפרה על הקודש והמקדש ולא על בני ישראל.

ב. ענין הגורלות בעבודת יוה"כ

ונבאר תחילה ענין הגורל ביום הכיפורים שלוקחים שני שעירים ומטילים עליהם גורולות, אחד לה' ואחד לעזאזל, ולכאן דבר זה נראה תמוה בהשקפה ראשונה שנראה כאילו האחד הוא לה' והשני הוא כאילו לא לה', אלא לענין אחר.

ועוד צריך שיהיו שניהם שווים בקומה ובמראה ובדמים, ולכון המשנה שם (יומא סב.) 'שני שעירי יום הכיפורים, מצוותן שיהיו שניהן שווין במראה ובקומה ובדמים ובלקחתן כאחד', וכ"כ הרמב"ם (יוהכ"פ פ"ה הי"ד) להלכה, וצ"ב מהו הטעם שהקפידה תורה כל כך שיהיו שווין ממש.

והענין בזה הוא דהנה יום הכיפורים נתייחד לכפרת עוונות כלל ישראל וכמאמר הכתוב "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו", וענין טהרת העוונות יש לעמוד על ענינו וסודו, האיך באמת נפעל ענין זה, שעד עכשיו היה מציאות של חטא ועון, ועל ידי עבודת יום הכיפורים ועבודת התשובה נחמה העוון כלא היה.

והענין בזה הוא דהנה יום הכיפורים נתייחד לכפרת עוונות כלל ישראל וכמאמר הכתוב "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו", וענין טהרת העוונות יש לעמוד על ענינו וסודו האיך באמת נפעל ענין זה שעד עכשיו היה מציאות של חטא ועון ועל ידי עבודת יום הכיפורים ועבודת התשובה נחמה העוון כלא היה.

וכדי להבין הענין לאשורו יש להקדים להבין ענין הגורל' היטב, דהנה קודם עשיית הגורל הרי בעצם שתי הצדדים שווין ומאוחזים כאחד, שהרי מצד הסברא אין שום נטיה לאחד מן הצדדים, אלא כולם באותה דרגה שהרי לכן אנו צריכים להכרעת הגורל, כיוון שאין דרך אחרת לבוא להכרעה כאן ע"פ הדעת, וכאן הוא מקומו של גורל שמכריע בנקודה זו שאין בה הכרעה אחרת.

עוד נקדים יסוד גדול, כי הנה הפגם שנגרם ע"י החטא פוגם רק 'בנו' ולא 'בו' יתברך, כי למעלה לא שייך כלל פגם ועוון, וכלשון הכתוב (איזה ל"ה ז') "אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח" וגם נקודת הבחירה שבחר הקב"ה בישראל מאהבתו להם הוא למעלה מן הדעת, וכמו שנאמר (מלאכי א-ג') הלוא אח עשו ליעקב וגו' ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי, והיא אהבה שאינה תלויה בשום דבר שהרי 'אח עשו ליעקב' היינו שמצד עצמם כלפי הבורא עומדים הם בהשוואה, וכל הפגם הוא רק 'מצדנו' שעברנו על רצון הבורא והתרחקנו ממנו ית' ע"י החטא.

שאחר הצמצום שיש בו עירוב טוב רע ורובו רע כמ"ש הספה"ק, ובזה שייך להעלות את הכל לאחדות הגמור. אמנם בבית קדשי הקדשים הרי מאיר שם אור אין סוף ב"ה שקודם הצמצום, ושם נתגלה עצם עצמותו וכמאמר הכתוב 'כי בענן אראה' היינו אנכי מי שאנכי מתראה שם, ושם לא שייך כלל ענין העלאה מלמטה למעלה כיון ששם הכל הוא אחדות הפשוט כחשכה כאורה, ולא שייך כלל מעלה מטה בבחינה זו.

ד. 'כתר' של העולם התחתון 'מלכות' לעולם שלמעלה הימנו

אמנם הענין יובן בהקדמה אחת מכתבי הקודש ויסודו מדברי מרן האריז"ל שכל בחינה אשר במקומה הוא בחינה נעלית הרי שכלפי בחינה נעלית הימנה הוא בחינה התחתונה, ומבואר בדברי הרש"ש (דף י"ג ועוד) ע"פ דברי האר"י בכמה מקומות שכל מדרגה נקרא זו"ב (ז"א ומלכות) לגבי מה שלמעלה ממנו, ובתו"ח (דעף ע' ע"ג) מבואר כן להדיא על כל המדרגות אפילו על עתיק וכו', נמצא שכל מדרגה שאנו משגיח החלק המגולה הוא מלכות ויש איסור לפנות איליו וצריך לפנות למה שלמעלה ממנו ומבואר בספר יושר לבב (לבעל המשנת חסידים) בית שני חדר רביעי פרק י' שיש איסור חמור לפנות דרך מדת המלכות (והביאור לענייננו שמדת המלכות תמיד היינו המדרגה המגולה - שזה ענינו של מדת המלכות - ההתגלות כנודע), ומבואר בקבלה שכל מלכות בעולם שלה הוא כתר לעולם התחתון הימנו, שלעולם מלכות הוא המדרגה התחתונה שבספירות אמנם כלפי הבחינה שלמטה הימנה היא הכתר של בחינה זו, וכמו כן הכתר של עולם התחתון הוא המלכות של העולם שלמעלה הימנה. וכגון מלכות דאצילות הוא כתר דבריאה, וכן מלכות דבריאה הוא כתר דיצירה, וכן על זה הדרך. וכן מלמטה למעלה כתר דבריאה הוא במקומה כתר ולמעלה הימנה היא מלכות דאצילות. והביאור בזה הוא שכל בחינה והשגה הוא משל למדרגה שלמעלה ממנה. ואם האדם עולה ומשיג את המדרגה העליונה הרי זה רק כמשל למדרגה והשגה שלמעלה ממנה. ועומק הביאור בזה הוא דהמדרגה העליונה הוא כתר שהוא בחינת רצון וכמו שנתבאר שהוא בחינת נקודה האמצעית, ובבחינה זו אין שום גילוי שכולו למעלה מכל השגה שזהו גדר רצון שאין בו שום סיבה מובנת למה כך ולמה כך, אמנם מידת המלכות שהוא תחתונה לכל הספירות ענינה הוא גילוי כל המידות שיצא לחוץ ויתגלה אורו לנבראים, וכגון כל האורות שבעולם האצילות מתגלים ויוצאים לפועל לכל שאר העולמות ביע על ידי מלכות דאצילות וכמובאר כל זה בספה"ק באריכות. וכיון שכן הרי בחינת הכתר בבחינה התחתונה שהיא נעלמת הרי בבחינה עליונה מזו הוא גילו המידות העליונות והוא בחינת גילוי בחינת מלכות. וזהו הביאור שכל בחינת מלכות הוא בחינת כתר לבחינה התחתונה הימנה, וכל בחינת כתר כשיש בה השגה והיא מתגלית בבחינת מה הרי הוא נעשית מלכות לבחינה עליונה הימנה.

וראה מה שכתב בזה בליקוטי תורה להרה"ק בעל התניא זי"ע בפרשת אחרי זי"ל: 'וזהו כי ביום הזה שהוא יוה"כ"פ יום התשובה שמתעורר ומתגלה למטה בחיי חפץ חסד ע"י החמשה תפלות לכך יכפר עליכם סתם מאן דלית ליה שם ידיעא ולא אתפס בשם ולא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל, כי שמות ההוי"ה מורים על המשכת מאין ליש מהעלם אל הגילוי להיות ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. משא"כ הקב"ה בכבודו ובעצמו לא שייך עליו לומר לא בחי' ממלא כל עלמין ולא בחי' סובב כל עלמין. שאינו בגדר עלמין כלל ושם מקור הסליחה וכפרה נושא עון ועובר על פשע כי לפניו ית' לגבי עצם מהותו כביכול לא שייך שום פגם ועון ופשע כ"א בהמשכות היורדות מאור פניו ית' ע"י כמה צמצומים ומסכים ולבושים רבים. וזהו מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, לפני הוי' דוקא דהיינו בטרם שנאצלו בחי' המשכת ההיות להוות כל הנמצאים ואזי תטהרו'.

בא וראה מה שהעלה בזה דברים נפלאים בספה"ק תפארת שלמה על יוה"כ: 'כי גודל קדושת היום עולה למעלה מעולם הבינה. וז"ש לפני מי. מי עולה חמשים נ' שערי בינה הוא עולם התשובה וז"ש אם עונות תשמר י"ה אדני מ"י יעמוד. וזהו לפני מי למעלה מעולם הבינה הוא עולם הכתר. לכן ביום הכפורים אומרים קדושת כתר בכל התפלות רומז לכתר אשר מתגלה ב"כ. וזהו לפני ד' תטהרו עולה בגימ' כתר'. ולהג"ל ביאור הדברים הוא דעולם הכתר האו נקודת הרצון נקודה האמצעית אשר בו אין העון תופס מקום כלל ומשם נמשך הכפרה על הועונות חטאים ופשעים.

ונמצאינו למדים שענין כפרת העונות נפעל על ידי העליה למדרגה הנעלית של עולם הכתר ששם הוא נקודה האמצעית נקודת הרצון ומשם נמשך כפרת העון כאמור.

ג. אחת למעלה ושבע למטה

והנה ביום הכיפורים היה הכהן גדול עובד בבית קדשי הקדשים שתי עבודות זריקת הדם והקטרת הקטורת, וזריקת הדם היה אחת למעלה ושבע למטה כמבואר בגמ' יומא. וענין עבודה זו נתבאר בספה"ק שהוא עבודת העלאת כל העולמות שמרומות בז' ימי הבנין שעוה"ז נברא בז' ימים, וז' מרמז גם לז' ספירות תחתונות, והכל יש להעלות לאחדות הגמור לעצם עצמותו ית', וזהו אחת למעלה ושבע למטה, שהשבע למטה יש להעלותו ללמעלה. וזהו גם סוד הענין שהיה סופר בכל זריקה אחת ואחת, אחת ושתיים, וכו' להראות ענין זה שכל ספירה תחתונה הוא מעלה לאחת והוא אחדות הגמור. והא לך לשונו של ספר קדושת לוי ליוה"כ: 'ולכך ביום הכפורים בשעת הזיה היה מונה אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים כו' (יומא ג:), אחת בכל פעם, לפי שביום הכפורים הוא מעלה כל המדות אלו השבע להבורא ברוך הוא, 'אחת' הוא הבורא ברוך הוא, 'ואחת' הוא מדה ראשונה שמעלה להבורא ברוך הוא. וכן 'אחת' הוא הבורא ברוך הוא, 'ושתיים' שני המדות שמעלה אותם להבורא ברוך הוא. וכן 'אחת ושלוש', כי אחת הוא מורה על אחדותו, עד 'אחת ושבע' הוא מדת מלכות, בכל פעם הוא מזכיר 'אחת' לעלות כל המדות לאחדות הבורא ברוך הוא, לעבדו בכל המדות'.

אלא שכל ענין זה אינו מובן שהרי כל ענין זה שיש שבעת ימי הבנין ושבעה מידות וספירות שיש להעלותם שייך בעוה"ז

החטאים עוונות ופשעים. אמנם ביום הכיפורים שנתעלה הכהן למעלה למעלה והשיג את מדריגת הרצון בחינת הכתר הרי נעשה בחינה זו לבחינת מלכות כיון שנתגלה לו באפס מעט השגה בבחינה זו. וממילא אין מקום לכפרת העוונות על ידי שילוחם לקודש הקדשים כיון שכבר אין זה מדריגת הכתר. ולכן הוצרכו לשלוח את כל עוונות עמך בית ישראל עם השעיר למדבר לארץ גזירה, וענין ארץ גזירה הוא ענין מקום הרצון עצם עצמותו ששם נתכפרו העוונות ופשעים. וכענין האמור 'ותשליך במצולות ים כל חטאותם' ומצולות ים הוא מקום שאין שום אדם מגיע לשם, שזה מורה על מקום שלמעלה מבחינת הדעת והשכל מקום שאין שם אך רצון הפשוט עצם עצמותו וזה גם ענין ארץ גזירה מקום מדבר ושם נתכפרו עוונות עמך בית ישראל.

ח. 'וכפר על הקודש' כי שם נתכפרו העוונות

מעתה נבא לביאור הכתוב האמור בשעיר החטאת 'וכפר על הקודש מטומאות בני ישראל', ויש לבאר הענין בזה, דהנה כפי שנתבאר הרי בעבודה בחוץ כל השנה הרי העוונות כביכול משתלחים למקום גבוה שהוא ההיכל ובית קדשי הקדשים ששם הוא מדרגה למעלה מהעזרה והוא בחינת 'כתר' לגבה, ושם מתכפרים העוונות כיון ששם הוא מקום רצון עצם עצמותו, וממילא העוונות נמצאים באותו מדרגת מקום של קודשי קדשים ושם מתכפרים.

אמנם ביום הקדוש יוה"כ שנתעלה הכהן במדריגה ונכנס לעבוד עבודה בהיכל ובקדשי הקדשים הרי כבר נתעלה עניין הכתר בעבודתו של הכהן גדול ושוב הוא בחינת המלכות שהרי אדם משיגו ביגילוי, ואין מקום זה יכול לכפר שהרי הכת שלה נעלית כנ"ל, וע"כ צריך לעלות את העוונות למעלה יותר למקום כפרתם, וממילא נעלם מההיכל וקודש הקדשים בחינה זו של כל העוונות ופשעים, וממילא גם המקומות הללו מסוגלים לכפרה, ולכן דייקא ביוה"כ שבית הקדשי הקדשים בחינת 'כתר' נעשה לבחינת מלכות הרי יש מקום לכפר על הקודש והמקדש.

ובהיות שמקום הקדשי שקדשים לגבי ה'כהן גדול' נתפס בהשגה והיינו 'מלכות' ע"כ גם שם שייך העבודה של 'אחת למעלה ושבע למטה'.

אולם לגבי 'כלל ישראל' אינם נכנסים לקה"ק וממילא לא שייך ענין חטאת לגביהם, שהרי מקום הנעלה ששם מתכפרים במשך השנה העוונות אינו די לכפר, על כן לא נאמר וכפר על בני ישראל, אלא שיש עניין נעלה יותר שזהו סילוק העוונות מקה"ק כנ"ל, וע"כ נאמר 'וכפר על הקדש' משא"כ אצל 'אהרן' שהוא גופא הנכנס שייך כפרה ודו"ק.

ובזה יובן אל נכון ענין הקרבנות, שרק על ידם היה אהרן הכהן יכול להיכנס לבית קה"ק, דאחרי שנתבאר שענין עבודת היום עליית המדריגה עלה לכתר ודוקא משום כל בחינה זו נעשית למלכות, אי"כ על ידי כך אי אפשר לשלוח את כל העוונות אל אוהל מועד וקדוש הקדשים ולכן הוצרכו לכפרה, אבל כשאינו מביא קרבנות אלו אינו יכול להיכנס כיון שאינו מכפר על ההיכל ובית קדשי קדשים.

ה. עבודת כל השנה בחוץ ועבודת יוה"כ בפנים

והנה כפי שנתבאר ענין כפרת עוונות שנפעל על ידי העבודה במקדש היה על ידי העלאת כל העוונות והפשעים לקום גבוה ונעלה ששם הוא הכתר נקודת הרצון, ויש לבאר לפי"ז הענין שעבודת הקרבנות המכפרים עוונות בכל השנה היתה נעשית בחוץ, דהנה במשנה שנויות עשר קדושות שהיו בירושלים והמעלה והקדושה העליונה היה בית קדשי הקדשים ולמטה מזה ההיכל ולמטה מזה העזרה, והנה העבודה הנעשית במזבח החיצון בעזרה מורה על כך שכאן יש מציאות של עוונות וקרבנות המכפרים אמנם הכפרה נעשית על ידי שמעלים את העוונות למדריגה עליונה בעצם עצמותו ית' שהוא בחינת בית קדשי הקדשים, ועל ידי כך נמשך כפרת העוונות.

ולפי"ז יש לבאר שבכל יום הרי העבודה נעשית בחוץ, וענין העבודה הוא כפרת העוונות וזה נפעל על ידי העבודה המעלה את בחינות העוונות ופשעים לבית קדשי הקדשים כיון שכלפי עבודת חוץ הקודש הקדשים עומד למעלה בדרגה ששם מתגלה עצם עצמותו ית' ושם הוא מקום הנקודה האמצעית נקודת הרצון ושם מתכפר כל העוונות. אמנם ביוה"כ שנתעלה הכהן גדול מדרגה נשגבה ונכנס לפני ולפנים למקום אש להבת שלהבת והשיג השגה בבחינה גבוהה זו דעצם עצמותו, ונתגלה לו בחינת הכתר, הרי לאחר שהשיג השגה זו נעשה השגה זו רק משל להשגה שלמעלה הימנה, ודרגת הכתר שהיה נעלם ונסתר נתגלה לו ונעשית בחינת מלכות. ונמצא שקודש הקדשים עצמו הוא בבחינת עבודה בחוץ. ולכן גם שם שייך וצריכים לעשות עבודה זו של אחת למעלה ושבע למטה, שענינה להעלות את כל העוה"ז הנראה כנפרד לשורשו העליון לאחדות הגמור, אחת למעלה ושבע למטה.

ו. כי בענן אראה על הכפורת

וזה היה גם ענין עבודת הקטורת בבית קדשי הקדשים, שעבודת הקטורת היתה עד שיתמלא הבית כולו עשן, וכמאמר הכתוב כי בענן אראה על הכפורת וברש"י בפירושו ה' שבענן היינו ענן הקטורת, וביאור הענין בזה שענן מרמז על מסך המבדיל וצמצום האור, כי בית קדשי הקדשים הוא בחינה ומדריגה עליונה מאוד עצם עצמותו ית' וכדי שיהיה השגה באיזה בחינה לכהן גדול הוצרך להביא את ענן הקטורת שענן זה הוא מסך המבדיל ומצמצם את האור אין סוף ב"ה השורה בבית קדשי הקדשים כדי שיהיה לכהן גדול השגה כלשהו בבחינה זו. וכאמור אחרי שהשיג הכהן השגה כלשהו בבחינה זו הרי הכתר נעשה למלכות.

ז. ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה

ובזה יש לבאר באופן נפלא את ענין שילוח השעיר לעזאזל וכמאמר הכתוב (ויקרא טז, כב) 'ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה ושלח את השעיר במדבר'. ויש לבאר הענין שכל השנה כולה לא מצינו עבודה מעין זו לשלוח את הקרבן למדבר, ולהאמור יש לומר שהרי כל השנה העבודה נעשית בחוץ ובבחינה זו הבחינה הנעלית יותר נמצאת בבית קדשי הקדשים ולשם משתלחים כל העוונות והפשעים וכשעולים למקום הרצון עצם עצמותו ית' מתכפרים

הגאון הצדיק מורינו רבי יחיאל יהושע שיינפעלד שליט"א

רב דקהילות חסידי בראד בארה"ק

בעמ"ח ספרי 'אש החסידות'

מי תוקע בראש השנה שחל להיות בשבת?

פעמים 'אלקים' הנזכר במעשה בראשית, כי הבריאה נוצרה על ידי הצמצום הנרמז בשם 'אלקים', שהוא שם הגבורה המצמצם ומסתיר את המציאות האלוקית, ונותן לנו להרגיש שבריאה גשמית לפנינו, כאילו נפרדת היא לעצמה (תורה אור, פר' תולדות).

אך לאחר שנשלמה המלאכה וכלתה מלאכת שמים וארץ, כתיב ביה "ויכל אלקים ביום השביעי", מידת 'אלקים' שהוא הצמצום, פסקה וכלתה. הצמצום נעצר, הבריאה הגשמית הושלמה בכל פרטיה, ואז שבת הבורא מכל מלאכתו (שם משמואל, פר' וירא תרע"ג).

ששת ימים ירדה המחשבה האלוקית עוד ועוד, עברה שלב אחר שלב, צמצום אחר צמצום, עד שהגיעה למטה - אל הבריאה הגשמית שלפנינו.

ביום השביעי, לאחר שנשלמה הבריאה, חוזרת המחשבה האלוקית לשורשה, היא עולה יותר ויותר, יוצאת מהצמצום ומכל כוחות הדין, עד שחוזרת אל המחשבה הקדומה, ולמעלה יותר עד ראשית הרצון והתענוג העליון (ליקוטי תורה, פר' בלק), בבחינת - "שבת הוא להוי"ה" (ויקרא כג, ג), שמתגלה בו שם הוי"ה הרומז על אין סוף, בלי צמצום וגבול (ליקוטי תורה, פר' בלק).

ואכן תיכף לאחר פסוקי 'ויכולו' מתגלה לראשונה שם הוי"ה בתורה, כדכתיב (בראשית ב, ד) "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות הוי"ה אלהים ארץ ושמים" (יושר דברי אמת, קונטרס ב' אות יד).

'עונג קרא ליום השבת'

ועל זאת שבחו אהובים בתפילת יוצר דשבת "לאל אשר שבת מכל המעשים, ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו". הקב"ה כביכול עלה ונתעלה מתוך הצמצום, וחזר אל עצמיותו, אל מקור התענוג הנעלם - "תפארת עטה ליום המנוחה. עונג קרא ליום השבת" (מראה יחזקאל, הגדש"פ), כי ביום השביעי מתרצה הקב"ה בעולמו, והיא מעלה חן לפניו, כמאמר הכתוב (בראשית א, לא) "וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד".

ראש השנה שחל בשבת השבת תוקעת בשבילינו

חכמינו ז"ל (ר"ה כט:) אסרו לתקוע בשבת משום "שמא יטלנו בידו וילך אצל בקי ללמוד, ויעבירונו ד' אמות ברשות הרבים".

הפוסקים תמהו על כך, וכי בשביל חשש זה ביטלו את המצוה דאורייתא של תקיעת שופר? ועוד, מי ימתיק בשבילנו את הדינים? כשחל ראש השנה בשבת?

בספרי החסידות מבוארים הדברים כמין חומר.

דהנה בראש השנה מתעורר כח הדין בעולם, כי לצורך בריאת העולם הוצרך להיות בתחילת הבריאה דין וצמצום כדי להגביל את האור האין סוף המתפשט בלי גבול ובכך נעשה אפשרות לברוא עולם גשמי אשר כל מהותו גבול ומידה.

דין וצמצום זה חוזר וניעור בכל שנה בראשית השנה, ומצד התגברות הדין נתעורר דין על הנבראים לבדוק במעשיהם.

והדרך איך להמתיק הדין הוא על ידי קול השופר שעולה למעלה עד שורש הדין ומגלה ששורש הדין היא תכלית הרחמים, כי לגודל רחמי ה' צמצם את אורו לעשות עולם גשמי כדי שיוכל להטיב לבריותיו, ואז באותה שעה עלה לפניו תענוג ושעשועים מהנבראים העתידיים לקבל שפע ההטבה ולעבדו בלבב שלם, וכאשר מתעורר התענוג העליון שקדם לעולם, נמתקים הדינים בשורשם כנזכר לעיל בהרחבה.

עבודה זו נעשית בכל שבת.

דהנה טרם הבריאה היה רק התפשטות אורו יתברך בלי סוף ובלי גבול, בבחינת שם הוי"ה הקדוש, שהוא 'היה הוה ויהיה' כאחד, בלי התחלקות ובלי שום הגדרה של זמן ומקום. והנה עלה ברצונו יתברך תענוג ושעשועים מעבודתם של בני ישראל העתידיים לעלות לפניו לאחר הבריאה, על כן לצורך יצירת העולם עשה הבורא ית' צמצום על ידי כח הדין כנזכר, שזהו סוד ל"ב

מובא בספר **נועם שיח** להרה"צ מסאלקע זצ"ל, וכן בספר **לשמע אוזן** בשם בעל התניא, וכן בספר **שיח יצחק** בשם הרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זצוק"ל.

והדברים נפלאים למאוד, כי כאשר מכוונים במאכלי שבת להתענג בהם על ה', אזי מעוררים את התענוג העליון בבריאת שמים וארץ בשביל ישראל כדרך כוונת ראש השנה.

ונפלאים המה דברי **החתם סופר** (תורת משה, אלול תקצ"ז) וזל"ק: וכל אלו השלוש תרועות שזכרנו הנה הם דוקא כשחל ר"ה בחול, **אבל כשחל ר"ה בשבת יהיה עונג שבת ושמחת הנפש אשר בו דוחה התרועות, כי התרועה של שמחה שבארנו לעיל לא יהיה כטפה מן הים נגד עונג יום השבת כמובן.**

תבלין ושבת שמו

המורם מכל האמור, כי בראש השנה שחל בשבת קודש יש לכוין יותר על סוד עליית העולמות, ולהתבונן שהעולם אינו בריאה גשמית נפרדת משורשה כפי שנדמית בחיצוניות, אלא נמצא בתוכו נשמה פנימית אלוקית שהבורא ית' מחיה אותו בכל רגע ורגע ובאם לאו יתבטל תיכף ממציאיותו ויהפוך לאין ולאפס, ונמצא שהבריאה כולה היא מציאות אלוקית. ובכך עולה האדם בדעתו מחיצוניות העולמות לפנימיות העולמות עד שיכול להרגיש במוחש את החיות האלוקית הפנימית המחיה אותו, אשר חיות זו מורגשת בתוך מאכלי השבת, כי התענוג והטעם הרוחני שיש בתוך המאכל הוא הפנימיות האלוקית שמחיה ומהווה את המאכל **(לקוטי שושנים להרה"ק מסאווראן אות כו)**.

ולכן טעמם של מאכלי השבת ערבים ומתובלים יותר מימות החול, 'תבלין אחד יש לנו, ושבת שמו' (שבת קי"ט), כי מאחר והטעם והעונג היא נשמת הבריאה, לכן בשבת שמתגברת החיות וההשראה האלוקית שבעולם, מאירה נשמת הבריאה הפנימית בתוקף גדול, ויותר קל לפגוש את השי"ת בבריאה, על כן תבלין של שבת ריחו נודף, ומורגש בו יותר טעם ותענוג רוחני, ויש יותר רוחב לב לאכילה ושתיה **(סידורו של שבת ח"א שורש ה ענף ג)**.

זכרון תרועה

והנה חכמי המקובלים סוברים שיש לכוין בשבת את כוונת התקיעות, ולדעת הרש"ש לא מהני השבת במקום התקיעות וצריך עכ"פ לכוין את סוד כוונת התקיעות. אך לדעת צדיקי החסידות מהני השבת במקום התקיעות ואפילו עדיפא מינה **(מאור ושמש, רמזי ראש השנה)**.

כי הנה ראש השנה הוא **'יום תרועה'** שהתרועה מעוררת את הזכרון הראשון שלפני הבריאה - 'זכרון ליום ראשון' שאז עלה לפניו ית' התענוג והשעשועים שעתידיים לעלות מעבודתם של ישראל ובכך מתעורר מחדש הרצון הפנימי למלוך עליהם, אשר זהו סגולת ה'זכרון' לקשר את ההוה עם העבר ולהמשיך את התענוג הקדום בתוך הצמצום והדין שמאיר בתחילת השנה. אך יום השבת מצד עצמו - גם בלי תקיעת השופר - הוא יום **'זכרון תרועה'** - 'זכר למעשה בראשית', והוא כמו תקיעה גדולה וארוכה מבואה ועד צאתו **(ליקוטי תורה, דרושים לר"ה)**.

הווי אומר: השבת מבואה ועד צאתה היא כמו תקיעת שופר ארוכה, המעוררת את מידת הרחמים ומבטלת את כל הדינים!

באותה שעה יש ביכולת כל אחד מישראל להתדבק עד לשורש הרצון האלוקי, הוא הרצון הקדמון שבו עלה חפצו ורצונו יתברך לברוא את העולם מתוך תענוג ושעשועים לראות את עבודת בני ישראל (אוהב ישראל, ליקוטים חדשים פר' תרומה).

וזהו סוד 'עונג שבת' שנצטוינו בתורה, להתענג על ה' כדכתיב (ישעיה נח, יד) 'אז תתענג על הוי"ה', והיינו שמתענגים כבן שמתענג על האב (אבן עזרא, ישעיה נח יד), ונהנים מכך שהקב"ה אוהב אותנו ומתרצה בנו ומשתעשע כביכול בעולמו ובבניו האהובים.

על ידי 'עונג שבת' בגשמיות אנו מזמינים וקוראים לקדושת השבת שתבוא ותשרה אצלינו, כמאמר הכתוב 'וקראת לשבת עונג' שהקריאה של השבת נעשית על ידי 'עונג' (כד הקמח, ערך שבת), כי דוקא העונג הגשמי והגופני הוא כלי ואמצעי שעל ידו אפשר להתדבק בעונג האלוקי, כי על פי השגת השכל לא יוכל לשער לעצמו כיצד נראה העונג העליון והנעלם, ורק כאשר מענג עצמו בגשמיות ומרגיש תענוג גופני, אזי מוצא מין את מינו וניעור (ערבי נחל, פר' בשלח), ויכול להתקשר על ידי זה אל מקום העונג האלוקי.

ומובא **מהבעש"ט** הק' (כתר שם טוב, אות שצה) וזל"ק: צריך כל אדם להיות תמיד דבוק בתענוג רוחני, וגם כשיזדמן לו תענוגים מתענוגי הזמן כמו בשבת ויום טוב, יהיה **דבוק בתענוג רוחני שבדבר ההוא, שהוא החיות של הדבר, ולא לחומריות הדבר**, שעל ידי שהוא דבוק בתענוג רוחני, נזכר אצל ה' יתברך, שגם הוא יתברך שמו דבוק בתענוג רוחני שאין אנו יכולין להשיגו, אבל כשהוא דבוק לחומריות הדבר, כגון עצם המאכל, אדרבה בזה הוא מרוחק מהבורא יתברך שמו.

עונג שבת במקום התקיעות

ומכל האמור עולה, כי על ידי עונג שבת מגיעים למעלה יותר מכוונת תקיעות שופר, כי השופר הרומז על כוחות הדין והגבורה, עולה עד לשורש הדין ומגלה את התענוג הקדום שגרם את הדין ובכך ממתיק את הדין וממשיך את שם 'הוי"ה' הקדוש שהוא מידת הרחמים לתוך שם 'אלקים' שהוא מידת הדין. אבל בשבת קודש מסתלק לגמרי כוחות הדין ומתגלה בכל העולמות התענוג האלוקי שהקב"ה מתענג כביכול על בני ישראל, ותענוגם של בני ישראל המתענגים על ה'.

ראה **גנזי יוסף** (ר"ה ד"ה ועל זה) וזל"ק: ועוד יש טעם שצריך תרועה ב"ה, הואיל וחוזר לקדמותו והעולם נברא בתחילה במדת הדין ואם כן מעוררים הדינים שהם בחינת אלקים לכך צריך תרועה, והוא לשון חיבור שם 'הוי"ה' עם שם 'אלקים' וזהו לשון תרועה תר"ע ו"ה, שיהיו רעים ואהובים הרחמים שהם בחינת ו' עם אלקים שהוא בחינת ה'. וזהו בחול, אבל בשבת קדושת היום גורם שהוא רחמים ונמתקו הדינים, לכך אין צריך תרועה בשבת.

ובזה נבין עומק דברי חכמים וחידותם, הא דמרגלא בשפתי דצדיקיא כי אכילת ה'קוגעל' בשבת הוא במקום התקיעות של ראש השנה, ובראש השנה שחל בשבת מכוונים באכילת הקוגעל במקום כוונת תקיעת שופר.

ופלא הוא, אשר כמה צדיקים נתבאו בסגנון אחד, שנקאטו את ענין מאכל ה'קוגעל', ומי יבוא בסוד קדושים, כמובא בספר **פרי ישע אהרן** בשם הרה"ק ה'בית אהרן' **מקארלין** זי"ע, כיוצא בזה

הגאון הצדיק מורינו רבי יחיאל יהושע שיינפעלד שליט"א

רב דקהילות חסידי בראד בארה"ק

בעמ"ח ספרי 'אש החסידות'

שמחת בית השואבה

- שהיא השמחה הגדולה ביותר שבעולם, שמחת הדביקות בחיי החיים.

כל אחד מגיע מדי פעם ל'ביטול', הוא משיג שהכל מושגח על ידי הבורא ב"ה, ומרגיש שאינו מסוגל לעשות כלום כי הקב"ה עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ומבלעדו לא יוכל איש להרים ידו ורגלו.

ביטול זה מתגלה בראש האדם, כלומר, המציאות של האדם עדיין חיה וקיימת, אבל בשכלו הוא מבין שהוא מבוטל כלפי שמיא. זהו בחינת 'הודאה' - שמכופף את הראש ומודה שאינו מסוגל לעשות כלום, אבל גופו ניצב במלא קומתו.

אך יש ביטול נעלה יותר, שהוא בחינת 'השתחוויה' - בפישוט ידיים ורגלים, שמתבטל לחלוטין, וגם קומתו ומציאותו מתבטלים לגמרי, מאחר שמשגיח שאין לו מציאות כלל והקב"ה שופע את חיותו התמידי 'יש מאין' להחיותו ולקיימו בכל רגע ורגע, וא"כ אין לו מציאות מצד עצמו כלל וכלל (אהבת שלום, פ' שקלים).

ביטול זה הוא בדרגת 'חכמה' הנקרא 'אבא', וביטול זה אנו משיגים ב'שמחת בית השואבה', בהם מאיר אור 'אבא' שהוא אור החכמה הנקרא 'חיה' דהיינו שמשגיח את השפעת חיותו התמידית של הבורא ית' בעולמו ואז באים לביטול במציאות, בבחינת 'דהו מנמנמי אכתפא דהדדי' (סוכה נג.), דהיינו איבוד הרגשת המציאות כדבר בפני עצמו אלא כדבר הנכלל במציאות אלוקותו ית"ש (בת עין, דרושים לסוכות).

ביטול היש וביטול במציאות

זהו ההבדל בין הארת 'אמא' [היינו 'בינה'] הנקרא 'ביטול היש', שעדיין מרגיש את מציאותו אלא שאינו מחשיב את עצמו ל'יש' ולנפרד, לבין הארת 'אבא' [היינו 'חכמה'] הנקרא 'ביטול במציאות' שאינו מרגיש את מציאותו כלל.

לפיכך הזהיר הרמב"ם ביותר שלא לכבד את עצמו בשמחה זו של בית השואבה, וכמו שכתב (הל' לולב פ"ח ה"ו) **השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן עבודה גדולה היא וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר (דברים כח, מז) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב. וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה ועל זה הזהיר שלמה ואמר אל תתהדר לפני מלך וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה וכן דוד מלך ישראל אמר (שמואל ב' ו, כב) 'ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני, ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר (שם פסוק טז) 'והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה'.** עכ"ל.

לא ראה שמחה מימיו

בחג הסוכות מאיר הארת 'בינה' [הנקרא 'אמא'], שהיא דרגת הביטול בה מרגיש האדם שהקב"ה פורש כנפיו עליו בהשגחה פרטית כאמא הסוככת על בנה. ועל ידי נענועי הלולב ומיניו ועל ידי מצות ישיבת בסוכה לוקחים את הביטול הזה, וממשיכים אותו לתוך חדרי הלב וחיי המעשה, עד שמאיר בהרגשה פנימית בתוך המידות בבחינת 'דעת'.

אך מלבד זה יש ביטול גבוה ועליון יותר, ששואבים ב'שמחת בית השואבה'.

העידו חכמינו ז"ל (סוכה נא.) 'מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו', ומקשה ה'דברי חיים' (יום ג' דסוכות) מה נשתנה מצות 'ניסוך המים' משאר המצוות שבתורה, שמצינו בה שמחה מיוחדת, הלא כל העבודות בבית המקדש נעשו בשמחה של מצוה.

ביטול דאבא וביטול דאמא

אכן, מבואר בספרים הקדושים כי מצות 'ניסוך המים' יש בה חידוש מיוחד שלא נמצא בשאר המצוות.

דהנה מלבד הביטול של 'בינה' הנשפע עלינו על ידי מצוות ישיבה בסוכה, נצטוינו על מצוה נוספת בחג הסוכות של 'ניסוך המים'.

והמשמעות בזה היא, שלא מספיק לחיות רק עם ביטול של 'בינה' הנקרא 'אמא עילאה', אלא אפשר להתעלות לביטול גדול יותר של 'חכמה' הנקרא 'אבא', להרגיש 'ברא כרעא דאבוה', כמציאות אחת עם אבינו שבשמים, שהרי הקב"ה משפיע בנו תמיד את שפעו התמידי להחיות ולקיים את העולם בכל רגע, ואילו 'יצויר שהבורא ית' מפסיק רגע אחד את חיותו התמידית - אנו מתבטלים לגמרי והופכים לאין ולאפס, ונמצא שאין לנו מציאות מצד עצמינו כלל, אלא כל המציאות שלנו ושל כל הברואה הוא חיותו התמידית של הקב"ה.

זהו ההבדל בין 'ניסוך היין' שמנסכים על גבי המזבח, שהיא עבודת ההשגה של 'בינה' ע"י התבוננות בגדלות ה' על פי טעם ודעת, לבין 'ניסוך המים' שהוא מים פשוטים, בבחינת 'חכמה', בלי השגה וכלי התבוננות, אלא אור של דביקות פשוטה, למעלה מטעם ודעת (ליקוטי תורה, דרושים לסוכות וש"ע).

שמחת הדביקות בחיי החיים

הארת ה'חכמה' מביאה לאדם הרגשה של ביטול הרגש מציאות עצמו

משם שואבין רוח הקודש

'חכמה' נקרא 'קודש', ולכן היו שואבין 'רוח הקודש' בשמחת בית השואבה, ועל ידי זה הוכשרו להתדבק באור היחוד הנפלא והעצום בבחינת 'יחידה' שהתאחדו כאחדים באורו ית' כביכול (תולדות אהרן, לסוכות; מגיד דבריו ליעקב, אות קצז).

וכל אחד מישראל כשמתעורר בשמחה - זכר לשמחת בית השואבה, מתנוצץ בו מעט מאור הביטול העליון וזוכה באפס מעט ל'רוח הקודש' (שפת אמת, סוכות תרמ"ד; ישמח ישראל סוכות אות יב).

דהנה עיקר מציאות האדם היא נשמת חיים שבקרבו, כי כאשר חיותו מסתלקת ממנו הוא מתבטל לגמרי, ונמצא שנשמת חייו הוא עצם מציאותו ממש.

וכאשר האדם מתדבק בעצם הנשמה, והיינו שמרגיש את מציאות החיים, אזי לפעמים בהתגלות הקדושה מרגישה הנשמה את מקור חוצבה והיא נמשכת ונשאבת למעלה עד שזוכה להתדבק בחיי החיים ית', שהרי מקור הנשמה והחיות של איש ישראל נחצב ונאצל ממקור החיים ב"ה, כי נשמת ישראל הוא חלק אלוך ממעל ממש, ונמצא שכאשר מתדבק עם עצם החיים שלו הוא נשאב למעלה, בסוד 'שמחת בית השואבה' (ע"פ אור הגר סוף ספר אילנא דחיי, לסוכות ד"ה מי, בשם החתם סופר), ומתדבק כמציאות אחת ממש עם עצמותו ית' הנקרא 'חיי החיים' ב"ה ונצטרך בצרור החיים (היכל הברכה, פר' במדבר).

וכאשר מתחבר במקור החיים מתפשטים החיים בכל אבריו, וזהו תוספת רוח דקדושה להכיר את ה' ולהרגיש במציאותו, בסוד 'רוח הקודש' שהיו שואבין בשמחת בית השואבה (שפת אמת, סוכות תרל"ד).

ולכן כאשר מדמה לעצמו כאילו מפשיט מעליו את עור הגוף הבשרי, ומוצא את עצמו עם המהות האמיתית שלו, דהיינו הנשמה האלוקית שהיא עצם החיים אשר כל מהותה היא השתוקקות עצומה להתכלל במקור חוצבה בביטול מוחלט, מיד מתדבק בהקב"ה כביכול ללא שום פירוד, ומשיג שהוא רק 'חצי צורה' החפיצה ומשתוקקת להתדבק ולהשלים עצמה עם 'החצי צורה' הנוספת שהיא כביכול עצמותו ית' ('ישמח ישראל סוכות).

מצות ניסוך המים

כל זה נרמז במצות 'ניסוך המים', אלו ה'מים התחתונים' המשתוקקים בכל עת להתקרב אל חציים העליון - ה'מים העליונים', וצועקים 'אנן בעינן למהוי קמיה מלכא' (שפתי צדיק, יום א' דסוכות, אות כ).

כי בתחילה היו כל המים מציאות אחת, ואח"כ נפרדו למים עליונים ותחתונים ויש הרגשה של פירוד ביניהם מחמת ריחוק המקום שבין העליונים לתחתונים.

אבל כשמתגלה הארה עצומה של ביטול, ומתגלה כאן אור אלוקותו ית' המחיה כל פרט ופרט בבחינת 'יש מאין' בכל רגע ורגע, מתברר ומתגלה שאין 'מים העליונים' ואין 'מים התחתונים', כולם קרובים להקב"ה באותה מידה, שהרי הוא מחיה הכל בכל רגע, וקטן וגדול ישו בעיניו (בת עין, דרושים לסוכות).

ולזאת פורצת שמחה עצומה מאת ה'מים התחתונים' כאשר זוכים להתאחד ביחוד מוחלט עם ה'מים העליונים' (רבינו בחיי, ויקרא ב, יג), ואפשר לשמוח עם ה'גשמיות' בדיוק כמו עם ה'רוחניות' (שם משמואל, סוכות תרע"ב), כי הכל אלוקות ואלוקות הוא הכל (עי' מאור ושמש סוכות).

על כן היה רשב"ג רוקד עם שמונה אבוקות של אור, זורק אחת ומקבל אחת, כי הם רומזים על ארבע אותיות אדני" הנתונות חיות אל הטבע, המתעלות ומתייחדות עם ארבע אותיות הוי"ה שמעל הטבע (תולדות אהרן סוכות; שם משמואל, סוכות תרע"ד).

ומכאן, שדווקא ב'שמחת בית השואבה' נצטוינו בביטול המציאות, לא להרגיש את עצמו כמציאות כלל, ולא להעניק חשיבות וישות לעצמו, עד כדי כך שהחולק כבוד לעצמו נחשב 'חוטא ושוטה' כלשון הרמב"ם.

ואיתא בספ"ק 'ישמח ישראל' (סוכות, אות יב): מנהג ישראל לזמר פיוטים של יוה"כ בליל שמחת בית השואבה. והענין הוא כי בבכיות של יוה"כ מתקנים הבכיות שהן מסט"א ר"ל, ובשמחה של שמחת בית השואבה מתקנים השמחות וההוללות של כל השנה שהיו שלא לרצון ה'.

ראיית השמחה

'מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו', שמחה כזו אפשר 'לראות' עין בעין, כי אין זה ביטול של 'בינה' שמבינים על פי שכל, אלא היא ראייה מוחשת, המורגשת כמו 'ראיה' ממש.

לפעמים נמצא האדם בעת צרה, והוא נזכר בכל מאמרי חז"ל ובכל דיבורי ההתחזקות של הצדיקים, שהקב"ה עושה הכל לטובה, והוא משגיח על הכל בפרטות, וצריך לבטוח על הקב"ה ולהתפלל ולהודות ולקוות לטוב, ועל ידי זה הוא מתחזק ונרגע ומתחיל לבטוח. אבל כל זה הוא בהבנת השכל בלבד, אך בלבד הוא ממשיך לדאוג ולחזק עצמו שוב ושוב.

אבל לפעמים מאיר על האדם הארה עצומה ונפלאה, שאינו צריך שום התחזקות ושום דיבורי עידוד וחזוק, אלא מרגיש את הקב"ה עצמו, ואינו צריך להתחזק כלל כי אין לו שום דאגה.

הארה זו היא בחינת 'אבא' הנקרא 'חכמה' שמעל תפיסת השכל (ליקוטי תורה, דרושים לסוכות ושמ"ע; שם משמואל, שחוק"מ סוכות), והיא נקראת 'ראיה' כנאמר בקהלת (א, טז) 'לבי ראה הרבה חכמה', לפי שאינו שומע את הדברים באזניו ומבינו בשכלו, אלא 'רואה' את הדברים במוחש, הדברים מאירים אצלו, אין זה 'סברא' שאפשר להפריך, ואין זה מאמר שאפשר להביא מאמר אחר כנגדו, אלא היא מציאות אמיתית שאי אפשר ולא שייך לחלוק עליה.

ואת השמחה והביטול הזה של הארת 'חכמה' - 'ראו' ישראל בשמחת בית השואבה, מעין התגלות העתיד שנאמר בה 'עין בעין יראו', כי שרתה שם אור החכמה וביטול מוחלט.

שמחה זו מתגלית בריקוד דווקא

לפיכך לא נזכר 'ניסוך המים' בתורה אלא בדרך רמז, גם לא מזכירים אותה בתפילה, ואף לא נצטוינו בחיוב מפורש לשמוח ב'שמחת בית השואבה', כי שמחה זו וניסוך זה הם למעלה מהשגת ותפיסת השכל, אי אפשר לצוות עליהם, אי אפשר לעוררם באמצע השנה מלמטה, אלא היא הארה המאירה ומושפעת עלינו בדרך 'השגה' מלמעלה, ואינה יכולה לבוא ולהתבטא בדיבור בפה, כי אין זה סברא או רעיון, אלא השגה מוחשת היא, באופן של 'ראיה'.

הדרך היחידה שניתן לגלות את השמחה, היא רק על ידי ריקוד ברגלים, כי הרגלים אין להם חכמה ולא רגש, אלא עשיה בלבד, ושם בדרגת העשיה הגשמית יכול להיקלט הביטול שלמעלה מהשכל ולמעלה מהרגש, בבחינת 'אבא יסד ברתא' - שאור החכמה [הנקרא 'חיה' ו'אבא'] מתגלה למטה אצל המלכות [הנקראת 'ברתא'].

כלומר, אור זה אינו מתגלה במחשבה, כי הוא מקיף מעל המחשבה (צדקת הצדיק אות רסד), אין כאן מה להבין, וכמו כן אין מה להרגיש, זהו נקודת העצם, דביקות פשוט שהאדם חש את בוראו באמונה פשוטה (עי' אור החיים הק' ויקרא טז, ג), והוא מתענג על מציאות השי"ת (מאור ושמש, פר' במדבר).

הגאון רבי אהרן אריה כ"ץ שליט"א

רב קהילת חסידי בראד בית-שמש

בעמח"ס פסקים ותשובות

הלבנות ומנהגי ראש השנה שחל בשבת

- א. תקיעה בערב ר"ה.** אף כשחל יום א' דר"ה בשבת, אין תוקעין בערב ר"ה, ואע"פ שממילא יש הפסק של יום בין תקיעות דחובה לתקיעות דרשות, מכל מקום כיון שאומרים בשבת 'זכרון תרועה' הוי כאילו תוקעים (רמ"א סי' תקפא ס"ג ומ"ב ס"ק כד).
- ב. הדלקת הנרות.** ערב החג והשבת מברכים בהדלקת הנרות "להדליק נר של שבת ושל יום טוב". ויש ליזהר להדליק הנרות מבעוד יום קודם שקיעת החמה, ולא כמו ביו"ט שחל בחול שיש המדליקים משתחשך.
- ג. קבלת שבת.** בקבלת שבת מתחילים 'מזמור לדוד הבו', ואומרים 'לכה דודי' רק שני בתים ראשונים ושני בתים אחרונים, ויש הנוהגים לומר כל לכה דודי (עיין מטה אפרים סי' תקפב ס"ב ואלף המגן ס"ק ט). ובאמירת 'כגוונא' יש חילוקי מנהגים, ומנהג רוב הקהילות שלא לאמרו (אלף המגן סי' תקפב ס"ק י).
- ד. איתא בשם האר"י ז"ל (בשער הכוונות) שמי שאין בכיה נופלת עליו בימים אלו, אין נשמתו הגונה ושלימה [ומי שאינו בוכה, טוב לעשות קול בכי ורחמנא לבא בעי לב נשבר (אלף המגן שם ס"ק כז)].** ואף כשחל ר"ה ויוה"כ בשבת נוהגים לבכות ולהוריד דמעות בתפילה (מטה אפרים סי' תקפב סכ"ח). ויסוד הדבר מבואר ברמ"א (סי' רפח ס"ב) שמי שיש לו עונג אם יבכה מותר לבכות בשבת, אלא שלדברי הט"ז זהו דוקא כשבוכה מחמת רוב דבקותו בקב"ה, ולא כדי שיצא צער מלבו, אבל באליה רבה ותוספת שבת התירו אף להפיג צער, כיון שע"י בכייתו ירוח לו.
- ה. ראש השנה שחל להיות בשבת,** לכתחילה אין להוסיף בתפילה בקשות פרטיות (כן הורה הגרשז"א לתלמידיו, הליכות שלמה פ"א הערה 58). אבל באכילת הסימנים המנהג לומר 'יהי רצון' כבכל שנה.
- ו. הזכרת שבת בשמו"ע.** מזכירים שבת בברכת אתה בחרתנו, באמצע הברכה ובחתימתה [מקדש השבת וישראל ויום הזכרון]; שכן להזכיר שבת בתוך הברכה והזכיר בחתימת הברכה, אינו חוזר (שו"ע הרב סי' תפז ס"ג), ואם נזכר לפני סיום הברכה שלא הזכיר שבת, יחזור ל'אתה בחרתנו'. ובאופן שהזכיר שבת רק באמצע הברכה ולא בחתימה, נחלקו הפוסקים אם צריך לחזור (עי' מ"ב סי' תפז סק"ז, וכה"ח שם סק"כ), ולמעשה לא יחזרו, דספק ברכות להקל.
- ז. טעה ולא הזכיר של שבת בתפילה כלל, לא באמצע הברכה ולא בחתימה, או שמסופק אם הזכיר, חוזר ל'אתה בחרתנו'. ואם כבר עקר רגליו חוזר לראש התפילה ואינו יוצא במה שמכוון לשמוע מהשליח ציבור ברכת מעין שבע (מטה אפרים סי' תקפב סכ"א, ועי' שע"ת שם סק"ד שהביא מח' בזה).**
- ח. הוא הדין בכל זה כששכח להזכיר 'יום הזכרון', וחתם רק בשבת, אזי אם לא הזכיר יום הזכרון לא בתחילת הברכה ולא בסופה, חוזר ומתפלל [ואע"פ שהזכיר 'מקדש השבת וישראל והזמנים' לא יצא (מטה אפרים סי' תקפב סק"ח)], אבל אם הזכיר 'יום הזכרון' באמצע הברכה או בסופה, אינו חוזר ומתפלל, דספק ברכות להקל וכנ"ל.**
- ט. ידוע חידושו של הגאון ר' אבלי פאסוועלער, שה' טועה בליל ראשון של ר"ה, וחתם 'הא-ל הקדוש' ונזכר אחר כדי דיבור, אין צריך לחזור, דהוא כמי שטעה ולא הזכיר יעלה ויבא בליל ר"ח שא"צ לח'**

תפילות

רסח ס"ד).

כ. בחזרת הש"ץ דמוסף, בסיום ברכות מלכות זכרונות ושופרות, אומרים רק 'היום הרת עולם', ואין אומרים 'ארשת שפתינו' (רמ"א סי' תקצד ס"א), דאי אפשר לומר בשבת 'ומקשיב לקול תקיעתינו' (לבוש).

סעודת הלילה והיום

כא. **סעודת ליל שבת ור"ה.** נחלקו המנהגים אם אומרים 'שלום עליכם' ושאר הזמירות כבכל שבת, ונה' רא נהרא ופשטיה, וכל אחד יחזיק במנהגי אביו תינו (ראה מטה אפרים סי' תקפג ס"א וקצה המטה סק"א).

כב. **קידוש.** שכח ולא הזכיר שבת או יום הזכרון בקי"דוש, בין באמצע הברכה ובין בחתימה, חוזר ומק"דש. אבל אם הזכיר שניהם באמצע הברכה או בח"תימה, הדבר תלוי במחלוקת, וספק ברכות להקל (כדלעיל לענין תפילה). אם שכח לברך שהחיינו בקידוש, יברך במשך היום בעת שייזכר (מ"ב סי' תעג סק"א).

כג. **בציעת הפת.** המנהג לבצוע את החלה העליונה כמו בכל יו"ט, ולא את התחתונה כבכל שבת (שו"ת בית אבי ח"ד סי' ר' ושו"ת משנת יוסף ח"ה סי' סט, ע"פ מג"א סי' תעה סק"ג בשם דרכי משה).

כד. **ברכת המזון.** אומר רצה ואח"כ יעלה ויבוא, ובדיעבד אם הקדים יעלה ויבוא לרצה, יצא (שו"ע ופוסקים סי' קפח ס"ה), ואם התחיל לומר יעלה ויבוא ונזכר שלא אמר רצה, י"א שיפסיק ויאמר רצה ואח"כ יחזור לומר יעלה ויבוא (שאגת אריה סי' כ), אבל הרבה פוסקים חולקים וסוברים שקודם יגמור יעלה ויבוא ואח"כ יאמר רצה (ספר יהושע סי' רכד, מהרש"ג ח"א סי' כב, כף החיים סי' קפח סקי"ז בשם כמה אחרונים).

כה. שכח ולא הזכיר רצה או יעלה ויבוא, וכבר סיים ברכת בונה ירושלים, יאמר ברכת "אשר נתן שבתות/ימים טובים" וכו'. ואם נזכר לאחר שהתחיל ברכת הטוב והמטיב, וכבר אמר תיבת 'הא-ל אבינו', חוזר לתחילת ברכת המזון [והנה שיטת המג"א (סי' קפח סק"ז) שבר"ה א"צ לחזור ולברך כיון שי"א שמצוה להתענות בר"ה, אמנם הרבה אחרונים חולקים עליו (כמו שהביא המ"ב סי' קפח סקי"ט), ובסידור הרב פסק כהמג"א, אך כתב שבליל ר"ה לכו"ע חוזר ומברך, כי ההיתר להתענות בר"ה אינה אלא ביום ולא בלילותיו (וכמ"ש במג"א סי' תקצז סק"ג ומ"ב שם סק"ה, וב' ענין סברת הג"ר אבלי פאסוועלער לגבי ברהמ"ז, עי' בהליכות שלמה פ"א סקכ"ט)].

כו. **סעודה שלישית:** לכתחילה יתפלל מנחה בין שני

זור משום שאין מקדשין את החודש בלילה. והמ"ב (סי' תקפב שעה"צ סק"ד) מפקפק בזה. אכן בר"ה שחל בשבת, יתכן דמהני שישמע מהש"ץ ברכת מעין שבע.

י. בשבת אומרים בתפילה ובקידוש 'זכרון תרועה'. אם טעה ואמר 'יום תרועה' אין מחזירים אותו (מ"ב סי' תקפב סקי"ט בשם האחרונים), ואפילו כשהוא עדיין באמצע הברכה, אינו חוזר לראש הברכה (פמ"ג משב"ז סק"ג, אמנם עי' בלשון המ"ב שם).

יא. בתפילת ערבית לאחר שמו"ע אומרים 'ויכולו' [ועיקר תקנת אמירת 'ויכולו' לאחר שמו"ע, הוא משום יו"ט שחל להיות בשבת, שאז אין אומרים ויכולו בתפילה בלחש, ואגב שבת זה תקנו לאמ"רו בכל שבת]. ואח"כ אומרים ברכת מעין שבע, ואומרים 'המלך הקדוש' במקום 'הא-ל הקדוש', אך אין מזכירים בו יום הזכרון (שו"ע סי' רסח וסי' תקפב ס"ג), ואם טעה ואמר 'הא-ל הקדוש' וסיים הברכה, נחלקו הפוסקים אם חוזר ומברך (ראה מ"ב סי' תקפב סקי"י), וספק ברכות להקל.

יב. **תפילת שחרית.** בברכת יוצר אור אומרים 'הכל יודוך'. טעה ואמר 'המאיר לארץ', יאמר 'לא-ל אשר שבת' לאחר התפילה (ע"פ רמ"א סי' רפא ומג"א סק"ג ושועה"ר ס"ב).

יג. אין אומרים 'אבינו מלכנו' (רמ"א סי' תקפד ס"א).

יד. **קריאת התורה.** בהוצאת הס"ת, מנהג רוב המקומות שאין אומרים י"ג מידות ורבש"ע (עי' מט"א סי' תקפד סט"ז וקיצשו"ע סי' קכט ס"ב).

טו. קוראים שבעה קרואים בקריאת היום [וה' פקד את שרה], ומותר להוסיף על השבעה קרואים כמו בכל שבתות השנה (שו"ע סי' רפב ס"א ומ"ב סק"ו).

טז. בברכת ההפטרה מזכיר שבת ויום הזכרון וכן חותם בשניהם. ברך וחתם בשל שבת או יו"ט בלבד ולא תיקן תוך כדי דיבור, יחזור ל"על התורה".

יז. כשעושים הפסקה בין קריה"ת למוסף, אם רוב הציבור יוצא מביהכ"נ ולא נשאר שם מנין, י"א שצריך להחזיר הס"ת קודם ההפסקה (פשטות הרמ"א והפוסקים סי' קמט ס"א), אך מנהג הרבה קהילות להשאיר הס"ת על הבימה ולכסותם בטלית.

יח. ביום א' דר"ה שאין תוקעים, מותר לעשות קידוש קודם מוסף ולאכול מעט מזונות אף למי שאינו חלש, ואם חלש לבו יכול לאכול אף יותר מכביצה פת (ע"פ שו"ע סי' רפו ס"ג ומ"ב סק"ט).

יט. **תפילת מוסף.** אם שכח ולא הזכיר כלל של שבת, חוזר, אבל אם הזכיר שבת אפילו רק באחד מהמקומות שמזכירים, אינו חוזר (ע"פ שו"ע סי'

לד. מותר להחזיר מאכלי שבת למקרר, אף שהוא לצורך מחר, שזה רק להציל מהפסד [או משום דהוי כמחזיר המאכל למקומו], וכמו שמותר בכל שבת להחזיר שייר המאכלים למקרר. אבל אסור להכניס בשבת למקרר משקאות לצורך יו"ט, אלא אם כן רוצה להשתמש במקצתם בשבת.

ליל ב' רראש השנה

לה. 'ותודיענו'. בערבית ליל ב' דר"ה אומר 'ותודיענו'. שכח לומר 'ותודיענו' וכבר התחיל 'ותתן לנו', יש אומרים שאינו חוזר ל'ותודיענו' (מט"א סי' תקצט ס"ז), ויש אומרים שכל שנזכר לפני שאמר ה' של 'מקדש ישראל והזמנים', אומרה במקום שנזכר, ואח"כ יסיים תפילתו ממקום שעומד שם (שד"ח מערכת ר"ה סי' ז אות ז, ועי' במכתב הגרשז"א במחזור המפורש). נזכר לאחר שאמר ה' של סיום הברכה, שוב אינו חוזר, שהרי יבדיל על הכוס (שו"ע סי' רצד ס"א).

לו. קידוש ליל ב' דר"ה. מקדש בסדר 'יקנה"ז' - יין, קידוש, מאורי האש, ברכת המבדיל, שהחיינו; אף שבכל הבדלה יש נוהגים למלאות הכוס על גדותיו שישפך מעט, ביקנה"ז אין נוהגים כן (שש"כ פס"ב סקכ"ז); בחתימת ברכת ההבדלה אומר 'המבדיל בין קודש לקודש'. טעה ואמר 'המבדיל בין קודש לחול' ונזכר לאחר כדי דיבור, נחלקו פוסקי זמנינו אם צריך לחזור ולברך, ודעת רובם שחוזר ומברך (שבה"ל ח"ח סי' קיח, שש"כ פס"ב סכ"א ועוד).

לז. נר ההבדלה. יש נוהגים לקרב שני נרות ולברך עליהם 'בורא מאורי האש' (אלף המגן סי' תר), ויש נוהגים להכין אבוקה קטנה ולהדליקה לפני הבדלה, ולהשאירה דולקת עד תומה; אכן יש סוברים שאין להדליק נר ביו"ט רק בשביל הידור של אבוקה, שהרי אינו מדליקו כדי להנות מאורו (עי' מאמר מרדכי סי' רחצ סק"ב), ולפי שיטה זו יברך 'מאורי האש' על הנרות שהודלקו לכבוד יו"ט, אע"פ שאינם אבוקה (ושמעתי מהגרמ"ש קליין שכן היה נוהג בעל שבט הלוי).

כתב בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ד ח"ג סי' קכה) בזה"ל: וכבר שמעתי מהגאון החסיד מוה"ר לוי יצחק זצ"ל בעהמ"ח קדושת לוי, שאמר דיו"ט של ר"ה שחל בשבת שאין תוקעים בשופר, השבת בעצמותו ממתיק הדינים, וז"ש יום טוב של ר"ה שחל להיות בשבת, דהיינו שהוא יום טוב כשחל בשבת, וטוב לנפש ולגוף ודפח"ח.

הסעודות [כי ע"פ קבלה יש לאכול סעודה שלישית לאחר מנחה], ויש להשתדל להתחיל בסעודה שלישית לפני שעה עשירית, מפני כבוד יו"ט שני (עי' ביה"ל סי' תקכט ס"א).

כז. כשהזמן דחוק, יחלק סעודת יו"ט לשנים, ובאמצע הסעודה יברך ברהמ"ז, ויפסיק מעט באמירת מזמור לדוד, ולכתחילה יפסיק ביניהם כחצי שעה, ושוב יטול ידיו לסעודה שלישית (מט"א סי' תקצז ס"ד). ואם אין לו פנאי לחלק סעודתו לשנים, יאכל לאחר ברהמ"ז מזונות ובדיעבד פירות לסעודה שלישית (מט"א שם ומ"ב סי' תקכט סק"ח).

ענינים בלליים

כח. שופר. בשנה זו שאין תוקעים ביום א' דר"ה, טוב ללמוד בו הל' שופר, וכדרך שאמרו במגילה (ד ע"א) פורים שחל בשבת שואלים ודורשים בענינו של יום (לקט יושר עמ' קכה).

כט. אין לטלטל השופר בשבת אלא לצורך גופו ומקומו (רמ"א סי' תקפח ס"ה), וי"א שבזמנינו נחשב הס"ר פר כמוקצה מחמת חסרון כיס, ואסור בטלטול אף לצורך גופו ומקומו.

ל. קטן התוקע בשבת זו, צריך להפרישו הימנו (שועה"ר סי' תקפח ס"ו), כדי שלא ישמעו אחרים ויאמרו שמותר לתקוע.

לא. תשליך. אין הולכים בר"ה שחל בשבת לתשליך, אלא הולכים ביום השני (מ"ב סי' תקפג סק"ח).

הבנה משיבת ליום ב' רר"ה

לב. אסור להכין משבת ליום ב' דר"ה, אפילו דברים שאינם מלאכה גמורה, ולכן לא ידיח כלים ולא יסדר השלחן לסעודת ליל ב' דר"ה עד צאת הכוכבים, לאחר שיבדיל באמירת "ברוך המבדיל בין קודש לקודש". אבל פינאי שיירי סעודת יום א' דר"ה, וכן סידור הבית לצורך עכשיו [ולא רק לצורך הלילה], מותר (מ"ב סי' תרסז סק"ו).

לג. הוצאת מאכלים מהמקפיא לצורך יום ב', אם הוא מאכל הראוי לאכילה כשהוא מופשר [בלא חימום ובישול], יוציאם בשבת בזמן שיספיק להפשיר ויהיה ראוי לאכילה גם בשבת, דאז לא מוכחא מילתא שעושה לצורך מחר (ע"פ מ"ב סי' תרסז סק"ה). אבל לא יהיה ראוי לאכילה בשבת, אין להוציא מהמקפיא (עי' שש"כ פ"י הערה לג).

בעניין הידור והדר

הגאון רבי ראובן קניג שליט"א
ראש קהילת בראד בצפת
וראש ישיבת חפץ חיים

לצאת במצווה אחר שכבר קיימה, אך אם הוא דין כללי להדר במצוות אולי יהיה מקום להבין ד' הטור.

והנה החוט המשולש לא במהרה ינתק, וכבר נודע המעשה במרן הגר"ח זצ"ל¹ [הובא בס' אישים ושיטות] שהיה לו אתרוג כשר אך לא מהודר, ואתרוג מקורפו, שהיה מהודר מאוד אך ספק פסול מחשש הרכבה. ומקופיא היה נראה שתחילה יטול בברכה את האתרוג שודאי יוצא בו ידי חובה, ורק לאחר מכן יוסיף את קומת ההידור. אך הגר"ח אמר להיפך, שיש ליטול תחילה את הספק מורכב ורק אחר כך את הכשר² וממה נפשך: אם האתרוג הראשון כשר - הרי יצא ידי חובת המצוה בהידור, ואם הראשון פסול - יצא ידי חובה באתרוג השני. לעומת זאת, אם יטול תחילה את האתרוג שודאי כשר, אזי ודאי שלא יקיים את המצוה בהידור, שכן כיון שכבר קיים אותה באתרוג הראשון, אינו יכול לקיימה שוב. כלומר, מצוות הידור אינה שייכת בפני עצמה.

ב. והנה מלבד הדין ד"זה אלי ואנוהו" - עשה לפניו טלית נאה, סוכה נאה וכו' (שבת קל"ג ע"ב) מצאנו בד' מינים דין נוסף של 'הדר', ויל"ע אם הוא אותו החיוב רק חיוב מעכב, או שמא הוא דין מחודש שיהיה מין ומהות של הדר, ולא דין של נוי, וכמו שיתבאר.

והנה כבר נחלקו הראשונים בטעם הפסול של לולב יבש דלשיטת רש"י (סוכה כ"ט ע"ב ד"ה יבש) הטעם הוא משום 'זה קלי ואנוהו', אמנם התוספות שם הק' שדין 'אנוהו' הוא רק לכתחילה, ובמשנה נאמר 'פסול' ומשמע אף בדיעבד. לכן כתבו התוספות שהפסול הוא מצד 'הדר', שכן הוקש לולב לאתרוג, ודין 'הדר' הוא גם בדיעבד.

ובדעת רש"י נראה לומר שהוכרח לפרש כן מטעם קושייה אחרת של התוספות. שהנה בגמרא נאמר שדין 'לכם' הפוסל לולב שאול הוא רק ביום טוב ראשון, כלשון הפסוק 'ולקחתם לכם ביום הראשון', ולכן בשאר ימי החג גם לולב שאול כשר. אך לגבי דין 'הדר' מבואר הגמרא שהוא שייך בכל ימי החג. ולכאורה צ"ב, שהרי דין 'הדר' נאמר באותו הפסוק, 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר'.

כבר נודעו דברי הבית הלוי [סימן מ"ז] שדן במי שבירך על אתרוג כשר ונטלו, ולאחר זמן נזדמן לו אתרוג מהודר יותר - האם צריך ליטול שוב את האתרוג המהודר.

מקופיא היה נראה שיטול המהודר יותר, לקיים 'זה קלי ואנוהו', אמנם העלה שם הבית הלוי שמצאנו ברמב"ם בפ"ב מהלכות מילה ה"ג וה"ד שכתב וז"ל 'יש ציצין מעכבין את המילה ויש ציצין שאין מעכבין את המילה וכו' המל, כל זמן שעוסק במילה - חוזר בין על הציצין שמעכבין בין על ציצין שאין מעכבין, פירש - על ציצין המעכבין חוזר, על ציצין שאין מעכבין אינו חוזר'.

ומבואר דעת הרמב"ם, שלא יחזור על ציצין שאין מעכבין לאחר המילה, נמצא דלדידי אין חפצא של הידור לאחר שקיים את המצווה עצמה, ולפ"ז באתרוג לאחר שנטלו לא יהיה צריך לחזור וליטול המהודר יותר, אמנם הטור [או"ח של"א] נחלק על הרמב"ם ולדידי גם אם סיים למול חוזר על הציצין אף שאינם מעכבים, ורק בשבת אינו חוזר.

ולכאורה נחלקו הרמב"ם והטור בנידון זה [וכ"כ בחי' מרן רי"ז הלוי ה' חנוכה], שלדעת הרמב"ם אין עניין לקיים את ההידור בפני עצמו, ולכן אין טעם שיחזור על ציצין שאינם מעכבים, אך לדעת הטור ההידור הוא חלק מהמצוה ועל כן יש טעם לחזור. אך הוסיף הבית הלוי שיתכן שמצוות מילה שונה משאר מצוות, שכן מלבד פעולת המילה יש במצוה זו חלק נוסף - להיות מהול, ואם כן בחלק זה של המצווה שייך ההידור בכל עת, אבל בשאר המצוות יודה הטור שלא שייך הידור בפני עצמו.

ומרן הגרי"ז זצ"ל דן [בשיעוריו בריש נזיר] אם 'זה קלי ואנוהו' הוא דין כללי להדר במצוות, או שמא הוא דין פרטי המצטרף לכל מצווה להדר בה, והביא כמה ראיות שהוא דין פרטי וא' מהם ממש"כ רש"י שפסול לולב היבש הוא משום 'זה קלי ואנוהו' הרי שהוא דין פרטי בצורת המצווה של לולב ולא דין כללי.

ולכאור' אם הוא דין פרטי בצורת המצווה מסתבר שלא יוכל עוד

הגר"ח על דבריו אלא שסייג והוסיף שעדיין יש בזה הידור.

אשר יראה לומר בזה להעמדת הדברים וכדלהלן: שאם דין ההידור נלמד מ"זה קלי ואנוהו", כדעת רש"י, א"כ אין מקום להחמיר אם אינו נראה לעיניי כי דעת בני"א היא הקובעת נוי האתרוג, אך אם נילף לזאת ממה שנאמר "פרי עץ הדר" - אולי יש מקום להחמיר גם לגבי חזזית, שיש צורך שהאתרוג עצמו יהיה מהודר, ועל כן גם אם האנשים הרואים אותו אינם מבחינים בחזזית, עצם קיומה של החזזית פוסל את האתרוג.

והנה כבר נחלקו הראשונים אם בשעת הדחק ואילו לו אחר האם נוטל לולב יבש, שלדעת הרא"ש [בפ"ג סי"ד] יש ליטול בשעת הדחק ואף לברך עליו, ונחלקו עליו, שאר ראשונים.

ולכאור' יהיה הדבר תלוי בנידון דידן שאם הוא פסול של 'הדר' הרי אינו המין שציוותה עליו התורה ולא שייך לברך עליו בשעת הדחק, משא"כ אם הוא דין של 'ואנוהו' א"כ יתכן שעדיף ליטלו בשעת הדחק כי למעשה הוא המין שציוותה עליו התורה רק שאינו נאה.

נמצא לסיכום, שלפי רש"י גדר 'הדר' הוא כמו גדר 'אנוהו', אלא שבארבעת המינים הוא לעיכובא. ולעומת זאת, לפי התוספות עצם הגדרת 'הדר' שונה מ'אנוהו', שכן 'אנוהו' משמעותו יופי חיצוני מצד האנשים המסתכלים, ואילו 'הדר' עניינו יופי עצמי יותר.

ויש כאן מקום להאריך ולהרחיב אלא שיקח חכם ויוסיף לקח.

מקור דברי הגר"ח - בקובץ 'זכרון יצחק' עמ' קמא, וכ"כ בשמו הגרצ"פ פראנק בספרו מקראי קודש סוכות ח"ב סי' ט'.

לגופה של סברא הנה כבר מצאנו התייחסות לדיון שכזה אצל הקדמונים. יעויין - בלקט-יושר (עמוד רצ"ב במהדורת הרב כנרת) מביא שהקשה רבו התה"ד מדוע לא מאחרים את תשר"ת מן הטעם הזה, אך איננו זוכר התירוץ. מ"מ בהמשך דבריו מפורש שאפשר להוסיף ולתקוע כדי לקיים מצוה לכתחילה, גם אם כבר יצא בדיעבד, ולכאורה זה מפורש דלא כהנחה שהניח בקושייתו (שא"א לקיים הידור אחר שיצא יד"ח).

וכן יעויין בחתם סופר (בהגהותיו על השו"ע סי' רע"א ובשו"ת סי' כ"א) שכתב דיש לכוון שלא לצאת ידי חובת קידוש בברכת 'מקדש השבת' שבתפילה כדי שיוכל לאמר קידוש מדאורייתא על הכוס (אולם עיין מה שכתב בשמו בהתעוררות תשובה סי' תל"ד, וצ"ע, ועיין עקבי סופר שם אות ו'). ואף החולקים עליו בזה אינם סוברים דא"צ לעשות כך מפני שמשלים אח"כ, אלא כיוון שהקידוש שבסעודה היא מצווה בפני עצמה רק שהיא מדרבנן ואין כאן 'השלמה' של מצווה אחרת.

ותירצו התוס' שאכן 'הדר' בשאר ימי החג אינו מדאורייתא אלא מדרבנן, ותיקנו לשאר הימים רק לגבי דין 'הדר' ולא לגבי לולב חסר ושואל. נמצא לדעת התוס', שדין 'הדר' הוא מדאורייתא ביום הראשון ומכוחו נאסר לולב היבש אף בדיעבד, לעומת דין 'אנוהו' שהוא מצוה כללית של הידור הנוהגת רק לכתחילה בכל הימים [ויתכן שרש"י לא רצה לדחוק כהתוס' ולכן ביאר באופ"א וכדלהלן]. וכבר נחלקו בזה המחבר והרמ"א להלכה אם דין הדר נוהג בכל הימים.

והנראה בשי" רש"י דהוא ז"ל סבר שדין הדר אינו דין מחודש מ"זה קלי ואנוהו" אלא הוא גילוי התורה ש"זה קלי ואנוהו" מעכב, ולכן נוהג בכל הימים

והנה לגבי לולב שנקטם ראשו פירש"י הפסול משום שאינו הדר, ולכאור' רש"י סותר א"ע שלגבי יבש כתב 'אנוהו' ולגבי נקטם כתב 'הדר', אע"כ דחד דינא הוא.

שיטה שלישית מצאנו בדעת הרמב"ם, שכתב בפ"ח מהלכות שופר ה"ט, שדין 'הדר' קיים אף מדרבנן רק ביום טוב ראשון: "כל אלה שאמרנו וכו' ביום טוב ראשון בלבד, אבל ביום טוב שני ושאר ימים הכל כשר". וביאר המ"מ דאף דבגמ' מבואר דהדר נוהג כל ימי החג, ס"ל להרמב"ם שהגמרא חזרה בה.

והנה דעת התוס' שם שלולב היבש פסול רק אם נפרך בציפורן, ואין די בכך שבטלה הלחלוחית. וביאר הכפות תמרים, שסוף דברי התוספות הם המשך שיטתם במקור דין 'הדר'.

כיון שלשיטתם הפסול נלמד מ"פרי עץ הדר", אם כן דין זה הוא בעצמות הלולב, ועל כן רק אם הלולב עצמו נפרך באמצע פסול, ולא די בחיסרון של לחלוחית. אולם אם דין זה היה נלמד מ"זה אלי ואנוהו", כדעת רש"י, אזי 'יבש' היה נחשב גם אם חסרה ללולב לחלוחית בלבד, מכיון שחסר בנוי הלולב, על אף שבעצמותו של הלולב אין חיסרון.

ויעוי' בחי' הר"ן שהביא ב' דעות בגדר לולב יבש, לדעה אחת יבש היינו שישבו רוב עליו, ולדעה שניה יבש הוא דוקא אם יבש רוב השדרה, וממילא רוב עליו. ניתן לתלות אף מחלוקת זו במחלוקת לגבי מקור הפסול: העלים אינם עצמותו של הלולב. מעתה, אם המקור הוא 'זה אלי ואנוהו' מובן מדוע מספיק שרוב העלים יבשו כדי שלא יחשב נאה, למרות שגוף הלולב אינו פחות מהודר. אך אם הדין נלמד מ"פרי עץ הדר", רק חיסרון בעצמות הלולב הוא חיסרון, וזהו טעם הדעה שרק אם יבש רוב השדרה נחשב הלולב יבש.

ובמבי"ט חלק ה' סי' מ"ט כתב שאתרוג ובו חזזית שלא נראית בעין רגילה אלא רק בעין מיוחד נחשב 'הדר', וכן פוסק המגן אברהם בסי' תרמ"ח י"ח [וכבר נודע המעשה ששאל מרן החזו"א את מרן הגר"ח הלוי מדוע הוא מעיין במגדלת לבדוק את האתרוג הרי התורה אמרה רק מה שנראה לעין, וקלסו

מעמד בביר בהופעה ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א בארץ הקודש

מדרשנו למעמד קבלת פנים לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, בעת נטו צלילי ערב התכנסו קהל הקודש וחסידים ואנשי מעשה בבית מדרשנו ברח' לוחמי הגטאות וקבלו בשמחה וברינה את פני הקודש.

תיכף ומיד לאחר תפילת ערבית עברו כל קהל הקודש לברכת שלום עליכם "שלום נעמען" מאת רבינו שליט"א, ולהתברך באמירת 'לחיים', אחר כך פתח כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א באמירת "דברי אלוקים חיים" בבהירות נפלאה כדרכו בקודש לקהל אנ"ש היה רגעים מיוחדים בעת שזכינו לשמוע יסודות מרכזיים בחשיבותו של אחדות ואהבת חברים, שזהו כל בחירותו של האדם שהוא בוחר בסביבה, שכל אחד אשר מכניס את עצמו להתחבר עם החברים נעלים באהבה ואחוה, ומזהה הרי"ה מתחייב עצמו להיות שותף לעבודת ה', שהרי "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו". וזה החשיבות של להיות חלק מקהלותינו, אשר כולו תורה ועבודה ויראת שמים, ועצם הבחירה בהשתייכות לקהילה הוא המחייב כל פרט ופרט

התרגשות רבתי הייתה נחלת תושבי העיר הק' צפת ולתושבי בית-שמש בכלל, ולקהל חסידי בראד בפרט, כאשר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א חונן את עפר ארץ הקודש והופיע בהדר גאון לביקור רב רושם להרמת קרן התורה והחסידות בקהילות קדשנו בארץ ישראל. דלה היא העט וקצר היריעה מהביע רגשות הקודש של כל קהלא קדישא הדין, קהל חסידי בראד, המתנוססת לתפארה בארץ הקודש.

ביזום השלישי

בראשית ניתנה הבכורה לעיר הקודש צפת, מקום אשר בה התהלכו אבותינו ורבותינו מנוחי ארץ נ"ע, כאשר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א הופיע בה ביום שלישי כ"ח מנחם-אב.

בהתרגשות ובצפייה התאספו קהל חסידי בראד כולם בבית

להיות חלק ממקום חשוב ומפואר זה.

וזה היה אחד מהעיקרים בדרכם בקודש של רבותה"ק לבית זלאטשוב בראד.

יום רביעי - ערב ראש- חודש אלול

קודם תפילת שחרית בבית מדרשנו בעיה"ק צפת, הניח כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א תפילין לבנו של ראש קהילתנו בעיה"ק צפת, ה"ה הגאון רבי ראובן קניג שליט"א ראש ישיבת חפץ חיים, המעמד כולו היה רצוף בדברות קודש המלהיבים את הלב לעבודת המקום וחיבור למצוות, ובפרט ל'אות' התפילין, כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, הסביר וביאר בחביבות לבחור הבר מצווה את כל ה'לשם יחוד' וענין פסוקי מ'חכמתך' שדווקא בחכמה אמרים אנו מ'כחמתך' כדברי הרמב"ם שהוא המדע והוא היודע, וחיבב עליו את התפילין והכניס בלבו רגשי קודש לעבודת ה'.

ביום ד' ער"ח אלול, התקיים ביקור מיוחד אצל כ"ק מרן אדמו"ר מנאדוורנע צפת שליט"א אשר קיבל את פני רבינו בחביבות יתירה, מרנן האדמו"רים שליט"א באו ב'סוד שיח' זמן רב בעניינם העומדים ברומו של עולם וחלק מהשיחה נסובה סביב עניינים הצריכים חיזוק והעמדת הדת על תלה, בעיר הק' צפת"ו בפרט בדורנו אנו, דור האחרון, בעקבתא דמשיחא, ולמען צעירי הצאן שילכו בדרך הסלולה והמסורה, וכן בענייני הימים הנוראים המתקרבים ובאים עלינו לטובה.

לאחר שישבו שעה ארוכה בשיח קודש, באורח נדיר, ליווה כ"ק מרן אדמו"ר מנאדוורנע את כ"ק רבינו עד לרחוב.

טרם עת נטו צלילי ערב התאספו כל קהל חסידי בראד בארה"ק מירושלים בית שמש וצפת, בראשות רב קהילות דחסידי בראד בארה"ק הגה"צ רבי יחיאל יהושע שיינפלד שליעט"א בעמח"ס אש

החסידות ושא"ס, ועוד רבנים, וכן הרבה מנכדי הרה"ק רבי שמואל זאנוויל זיע"א, שהגיעו בהתרגשות רבה בשמעם שמצאו את מצבת זקנם, והולכים לחדשו ולבנותו באופן שימצא לעין כל, מקום קבורת קדשו, והמתינו בבית החיים העתיק של עיה"ק צפת, לבואו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

התרגשות רבה עלתה וגם ניצבה בקהל הקודש כאשר זימרו יחדיו בנעימה 'ויהי נועם' לקראת מעמד הקמת מצבה והעלאת נר תמיד בקברו של הרה"ק רבי שמואל זאנוויל בינדיגער מברדיוב זיע"א. בהדלקת הנר התכבדו גם רב קהילות דחסידי בראד בארה"ק הגה"צ רבי יחיאל יהושע שיינפלד שליט"א, הגה"צ המקובל רבי אהרן הרש"ר שליט"א ר"מ בשיבת חבורת האר"י בני ברק, ר' דובב בינדיגער הי"ו רב המרכז הרפואי שיבא אשר נטל חלק בחיפוש אחר קברו של זקנו הרה"ק זיע"א.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א הדגיש בדבריו את הזכות הגדולה בהעמדת מצבה של האי קדישא חסידא ופרישא, ותיאר במקצת את המאמצים המרובים לחיפוש קברו, כאשר מאת ה' הייתה זאת למצוא את הקבר הקדוש.

מכאן פנה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א יחד עם כל הקהל הקדוש אל מקום מנוחת רבותינו שרפי מעלה הרמ"ק זיע"א והאר"י זיע"א, והעתיר בתפילה למען כלל ישראל שתכלה שנה וקללותיה ותחל שנה וברכותיה.

וביחוד השתטח על במערת קברו של אותו צדיק קדוש שמו ה"בת עין", אשר הוא ביסס את ישוב החסידים בעיה"ק צפת"ו, וכ"ק אדמו"ר שליט"א ממשיך ענין זה, וביחוד שהקים וביסס בעיר צפת"ו ת"ת על שמו הק', וכמה מאמצים יגע ויזע להקים עול התורה באותם ימים, כש'צפת' עמדה שוממת מבלי שום ת"ת חסידי ובכלל, ועל 'טהרת הקודש' בפרט, שם שפך צקון לחש להמשך הצלחה במפעלות התורה הכבירים ובהעמדת

העיר צפת על תלה.

הקודש ברזין דלעילא. לאחר מכן עבר הקהל הקדוש להתברך ב'לחיים', ולאחמ"כ פצחו כולם בריקודי שמחה לכבודה של מצווה.

ביום חמישי

ביום חמישי הגיע כ"ק רבינו שליט"א אל עיר התורה והחסידות בית-שמש, שם קיבל את קהל אנ"ש לעצה ולברכה, בחדר שנבנה עבורו בבית מדרשנו בבית שמש.

והיה ביום השישי

לאחר תפילת שחרית בירך כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א 'לחיים', לכבוד הכולל 'פאר טאג'ס' שנפתח בבית מדרשנו. כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ציין שזכתה עדתנו להיות בית וועד לחכמים,

לאחר מכן התקיים מעמד חנוכת הגשר החדש לקברו של הגה"צ המפורס רבי משה'ה ביקאווסקער זי"ע. יצוין שהגשר נבנה ע"י 'וועד דרכי אבות' בנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א, בפיקוחו הצמוד של הרה"ח הרב ליכטנשטיין הי"ו, ותשואות חן לו.

עם סיום המעמד בבית החיים העתיק, ירדו קהל החסידים לאולמי ארמונות-אור לתפילת ערבית וסעודת ראש-חודש, בראשות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ואיתו עימו רב קהילות דחסידי בראד בארה"ק הגה"צ רבי יחיאל יהושע שיינפלד שליט"א, הגה"צ המקובל רבי אהרן הרש"ר שליט"א ר"מ בשיבת חבורת האר"י בני ברק, הגה"צ המקובל רבי מנחם ארלנגר שליט"א ר"מ בשיבת חבורת האר"י בני ברק, ראש כוללנו הגה"ח רבי לייבל שרשבסקי שליט"א, הגאון רבי ראובן קניג שליט"א ראש קהילתנו בצפת וראש ישיבת חפץ חיים, ראש הכולל הג"ר חיים מיליאבסקי שליט"א.

הס הושלך בקהל עם כניסת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א אשר נשא את המשא הקודש, כאשר כל הקהל שותה בצמא את דבר

מורנו הרב שליט"א השתתף גם חמיו ה"ה הגאון הגדול רבי שמחה רבינוביץ בעמח"ס פסקי תשובות אשר השתעשע עם רבינו בדברי תורה ולאחר מכן בסיפורי צדיקים, כמו כן נשא דברים מורנו ראש הכולל הגה"צ רבי לייב שרשבסקי שליט"א וכן הרה"צ פע"ח רבי יוסף דוד שווארץ בן כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

ביזם הראשון

ביום ראשון התקיים מעמד פתיחת הזמן בכולל 'אוהל משה בראד' אשר בבית מדרשינו. אחה"צ הגיע כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לעיה"ק צפת למעמד פתיחת הזמן בישיבת חפץ חיים בעיר.

עשרות הבחורי חמד עמלים בתורה, לגמו בשקיקה את דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א אשר נשא דברי חיזוק בתורה ועבודת ה'.

כל הבחורים עברו להתברך בברכת א גוטן זמן להתעלות ולנצל את זמן האלול כדבעי, ולהכין את עצם בהכנה דרבה לקראת הימים ההוראים הבעל"ט.

לאחר תפילת ערבית בבית מדרשינו בצפת ענה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א את דבר ה' זו הלכה לאברכי קהילתנו, וכן שוחח ארוכות ברזין דרזין בתורת הנסתר.

גדול היה המעמד לכבוד התורה ולומדיה ולהרמת קרן היהדות בארצנו הקדושה, הקהל הגדול אשר השתתף במעמדים אלו זכה לשעות ארוכות של קורת רוח והתרוממות טפחיים מעל הקרקע, והברכה אחת היא לכל העוסקים בצרכי ציבור באמונה אשר עמלו ויגעו למען הצלחת הביקור והמעמדים אשר הותירו רושם עז על כל משתתפיהם.

הי"ר שנזכה להשאיר רושם גדול זה שישאר חקוק בלבנו, ורוממות זו לא תסור מאתנו כל הימים עד ביאת גוא"צ ומלכנו בראשנו.

לתורה ולעבודה בדרך הקלויז הנודע דבראד.

אחר הלחיים שוב קיבל כ"ק מרן רבינו שליט"א את קהל אנ"ש לעצה ולברכה.

השבת זועם הנשמות

שבת מרוממת עברה על חברי קהילתנו חסידי בראד בית-שמם, כאשר זכתה העיר לארח את כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, קשה לתאר את תפילות השבת ושולחנות הקודש בליל שבת-קודש, בקידושא רבא בצפרא דשבתא ובסעודה שלישיית, זה השולחן אשר לפני ה'.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א נכנס לשולחן הטהור בשעה 11:00 בליל שבת-קודש, כאשר קהל רב חסידים ואנשי מעשה המתינו לבואו של כ"ק אד"ש, התרגשות גדולה אחזה בציבור עם כניסת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לשולחן הטהור לעבודת הקודש כאשר התעלות גדולה הייתה מנת חלקם בעת קידוש כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א על היין. בהמשך חילק כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שיריים, ובהעמדת היין הזכירו גם את חברי קהילתנו מוויליאמסבורג אשר ביקשו להיזכר על השולחן הטהור.

בית מדרש היה מלא מפה אל פה בחסידים ואנשי מעשה אשר באו להשתתף בתפילות יחד עם כ"ק אדש ושולחנותיו הטהורים, לאחר הבדלה פצחו כל הציבור בריקודין קדישין.

במוצאי יום מנוחה

במוצש"ק נכנס כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לסעודת מלווה מלכה בבית מורנו כבוד המרא דאתרא רב דבית מדרשינו מעשה חושב בעיה"ת בית שמש ה"ה הגאון רבי אהרן אריה כץ שליט"א, בהשתתפות כמה וכמה אברכים מקהילתנו. בבית

מעמד אדיר בהכנסת ספר תורה לבית המדרש בראד בבית-שמש

מורנו הרב שליט"א לכתוב אות בספר התורה.

עם שעת דמדומי חמה יצאת תהלכת כבוד לכבוד התורה לעבר בית מדרשנו, כאשר חשבי בני קהילתנו חסידים ואנשי מעשה רוקדים ומפזזים בעוז לכבוד התורה, על פני רחוב העיר, מאות צעירי הצאן נשאו בידיהם לפידים בסדר מופתי לכבוד התורה.

בעברם לשטח העומד לבניית בית מקום לה, המקום אשר בו יעמוד בעז"ה בנין אדיר למוסדות "מעשה חושב דחסידי בראד" בשכונה, נתעכבו זמן רב בריקודי קודש לקדם המקום בקדושת ספר התורה, ורק לאחמ"כ עלו על פני רחוב נהרדעא בואכה בית מדרשנו.

ספר התורה הונס ברוב פאר והדר להיכל בית המדרש ע"י הרה"צ פע"ח רבי יוסף דוד שווארץ שליט"א בן כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, כאשר כל הקהל רוקד בהתרגשות מרובה שאין לתארה עלי קולמוס וגליון.

עם כניסת ספר התורה להיכל בית מדרשנו, התחילו במעגלי קודש ובריקודים סוערים סביבות ספר התורה. בריקודי הקודש השתתפו כ"ק אדמו"ר מקאשווי שליט"א, הגאון הגדול בעל הפסקי תשובות שליט"א מעיה"ק ירושלים, ובנו הגאון רבי יחיאל יהושע רבינוביץ שליט"א, הגאון רבי יצחק ברנדסדורפער שליט"א ועוד מרבני העיר בית-שמש.

באמירת "אתה הארת" נתכבד הגאון הגדול רבי שמחה

במעמד מיוחד ומרגש התקיים מעמד הכנסת ספר תורה שהונס ברוב פאר והדר לבית מדרשנו "מעשה חושב" בעיה"ת בית שמש,

מעמד רב רושם זה התקיים אור לח"י אלול שנתרם ע"י משפחת דייטש וע"י צאצאי משפחת ווילף, לע"נ האישה לע"נ האשה הצדקנית והחשובה מרת פריידא ע"ה בת הרה"ח ר' ישראל משה ווילף זצ"ל שנסקלה לבית עולמה ביום ח"י אלול תשע"ג אחר הזדככותה ביסורים רבות בשנים, והכל מתוך אמונה שלימה שהכל מהבורא ית' והכל לטובה.

אשר הונס בקול רינה ותודה והמון חוגג אל בית מדרשנו המפואר.

כשבוע לפני המעמד, ביום שלישי י"ב אלול, עלה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א אשר שהה בארץ הקודש לרגל שמחת הברית לנכדו בן לבנו הרה"צ רבי יוסף דוד שווארץ שליט"א, לבית משפחת דייטש הנכבדה, בשכונת גבעת שאול בירושלים וכתב אות בספר התורה.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ברך לחיים, וברך את המשפחה החשובה שיזכו להרבות כבוד שמים, וברכם בברכת כתיבה וחתימה טובה.

ביום ראשון י"ז אלול לסדר "ויכתוב משה את התורה הזאת", בשעות אחה"צ הגיע ספר התורה יחד עם בני משפחת דייטש למעמד כתיבת האותיות אשר התקיים בבית מורנו הגאון רבי אהרן אריה כץ שליט"א רב בית מדרשנו, ברחוב האמוראים שכונת רמת בית שמש ד', קהל אנ"ש ובני הקהילה חו"ר הכוללים, עלו לבית

התורה הקדושה עם תחושת שמחה עצומה בכבוד התורה בימים של חודש אלול, אשר וודאי תיחרט בלכם של כל המשתתפים הרבים לעוד זמן רב.

בסעודת מצווה לבני המשפחה נשא דברים מורנו הגאון רבי אהרן אריה כץ שליט"א רב בית מדרשנו בגודל הזכות להכניס ס"ת מהודר אשר בא מבית מהודר משפ' דייטש הנכבדה לבית מדרשנו המהודר אשר קול התורה אינו פוסק בה לא ביום ולא בלילה.

והעלה על נס את פועלה של משפ' דייטש הנכבדה אשר זכתה למצוה יקרה וחשובה זו החותמת את מצוות התורה בכתיבת ספר תורה, שודאי זכות גדולה זו תעמוד להם ולכל המשפחה המסועפה בלעה"ר לזכות ולברכה ולכתיבה וחתימה טובה וכטו"ס.

רבינוביץ שליט"א בעמח"ס פסקי תשובות חמיו של מורנו הרב שליט"א, אשר הגיע במיוחד מירושלים עיה"ק, להשתתף בשמחתה של תורה.

באמירת לדוד מזמור נתכבד הרה"צ רבי יוסף דוד שווארץ שליט"א, אשר הגיע בשליחותו של אביו כ"ק אדמו"ר שליט"א.

לאחר שהוכנס ספר התורה אל בית המדרש ברוב פאר והדר לכבוד גומרה של תורה, ציינו תושבי העיר כי היה זה מעמד הכנסת ספר תורה הראשון בשכונה, ואכן המעמד היה האות אשר ממנו יראו וכן יעשו לכבוד התורה ולומדיה.

קהל אנ"ש ותושבי השכונה התפזרו אחר בתום המעמד, ננעל ערב קדוש ונשגב זה בתפילת ערבית ברוב עם, מתוך תחושה עילאית וחיזוק על מעלת ערך וסגולת

ספיר

סיפורי יהלום ופנינים יקרים מרבותינו לבית בראר ושאר חסידים

סיפורים והוללות רבנו המגיד הקרוש מזלאטשוב זצוק"ל זיע"א

שבדור, הוא הגבר אשר מלאכים ושרפים חלו מפניו, ואשר ברבות הימים התקרב למרן הבעש"ט זי"ע.

יחיאל מיכל הנער הצעיר חונך על ברכי אביו הקדוש לחיי תורה וקדושה, וכך בצניעות ובהסתר מתילה הנער במעלות התורה והקדושה עד שמגיעי לפרק ה"איש מקדש", ואביו יוצא עימו לכפר הסמוך לעיר 'שדה לבן', שם מתגורר יהודי בעל יקב, ר' משה שמו, אליו פנה ר' איציקל בבקשה להשתדך אתו להשיא את בתו הצנועה רעכיל לבנו.

זוגתו זו הצנועה רעכיל, אף היא הייתה עזר למגיד הק', אשה גדולה מבנות עליה, -עליה הגיב הרה"ק מרוז'ין זיע"א: המגיד מזלאטשוב זוגתו בת למחזיק אחוזה בכפר (אראנדער) הייתה, ויש אומרים שהבנים שלה, שנקראו חמשה חומשי תורה היו בזכותה.

בתקופה זו תיכף אחר החתונה עלה בדעתו הקדושה להתבודד, והוסכם כן בדעתו, וקרא את חתנו לחדרו, ואמר לו הנני רצוני להיות מתבודד בחדרי לבד, וגם זגותי לא תלין עמי בחדרי, וכן ישתהה הדבר זמן מה, לכן אני רוצה שתבנו לי שתי מחיצות מחדרי עד הבית הכסא, שאלך בתוך המחיצות מחדרי

נשמה גדולה, חצובה ממקום עליון, זכה וברורה, מבהיקה וזוהרת, ירדה לעולם הזה להאיר תבל ומלואה בשנת תפ"ו לפ"ק.

נשמה זו, אשר הורתה בקדושה, כאשר מאות בשנים לפני ירידתה לעולם זיכרו אבותיו את המעבר, קידשו את הדרך, מירקו כל שמץ פסולת ודמיון לכלוך וכתם, והבעש"ט זיע"א בעת פטירתו על חיק תלמידו ר' יעקב האנפולי וקודם פטירתו היה מונה שבחם של כמה מתלמידיו, ווה"ר מיכלי "גאט'ס קינד"

וכבר פסק הפוסק הגדול ר' שלום מרדכי הכהם שבדרון זצ"ל- המהרש"ם מבערז'ען, שכותב: ...מי לא ידע גודל קדשתו ועל מי לא נגה אורו, והרה"ק ציס"ע ר' אורי מסטרליסק זצוק"ל "העיד עליו שהיה דור עשירי בעלי 'רוח הקודש' וכי אביו הרה"ק אור עולם ר' איצקיל מגיד דק"ק הארוחב ודראהביטש זצוק"ל תיקן אלף גלגולים טרם שהביא נשמת בנו הנזכר לעולם הזה,

עיר בראד הייתה ערש הולדתו של רבינו, לאביו הק', הצדיק ר' יצחק, המונה ר' איצקל דראוויטשער, שהיה מיחידי סגולה

להבית הכסא וחזור מבלי שיראני אדם, גם לעשות נקב בדלת חדרי להושיט לי מאכל ומשתה מבחוץ דרך הנקב בכל יום ויום, ושלא יכנוס אף אדם לתוך החדר שלי, וכו'.

חותנו הנגיד קיים כל פקודת חתנו בעשיית המחיצות הנ"ל מחדרו עד ביהכ"ס, ושליחת המאכל דרך נקב הדלת, ובסדר הזה התבודד בחדרו סך אלף ימים רצופים בלי הפסק, לא יצא מדירה זו במשך אותם ימים ולא שח שיחה עם איש, ורק לחם צר ומים לחץ הכרחי לקיום הגוף, אכל, ממה שהביאה לו זוגתו הנאמנה.

****

לאחר תקופה זו של אלף ימי התבודדות יצא רבינו מדירתו זו, ואף קבע מקום לתפלתו בבית המדרש, מקום תפילת הציבור - אך הוא בדרכו, תפלתו ברתת וזיע, כל עצמתיו תאמרנה, בהתלהבות ושאגות, כולו אומר התפשטות הגשמיות בשפכו שיח בפני אביו שבשמים.

בעת תפלתו ועבודתו היו מנסים אברכים מסוימים בעיירה ללעוג לו ולהציק לו, עד שאחד מבני חבורה זו נכוה ונעקץ בעקיצת עקרב של תלמידי חכמים, ושאר בני דורו חרדו ויראו לנפשותם.

וכך היה מעשה שפ"א התיישבו האברכים ביניהם לעשות ממנו שחוק ולעג, וקבצו ביניהם איזה מטבעות שעלה מטבע זו ב' זהובים, ונתנו המטבע זו לאחד מהם, אותו איש בא לפניו למקום מושבו, ואמר לו: רבי בבקשה מכם קחו מאיתי את המטבע זו לפדיון, כי אשתי הוא חולה מאוד, הרה"ק ר' מיכלי לקח המטבע בידו ומישמש בה וזרקה מיד ליד, מימין לשמאל ומשמאל לימין, האיש עומד לפניו לשמוע מפיו איזה ברכה, והתאפק את עצמו מלשחוק, אכן הרה"ק לא ברכו, אדרבה אמר לאותו האיש איני יכול לעשות לה שום טובה, האיש הלך מאתו אל חבריו שישבו שם למטה לצד מערב, וסיפר לחבריו מה שעשה הרב ומה שהשיב לו והיה הדבר הזה להם לשחוק וללעג, כי ידעו שאשתו היא בשלימות הבריאות כראוי, ושחקו ולעגו על ר' מיכלי עד למדי.

לאחר כמה מינוטין רץ ובא שליח מביתו להבית מדרש ואמר לאותו האיש שנתן את הפ"נ בדרך ליצנות, מהר לך לביתך כי אשתך נחלה פתאום והיא מסוכנת, האיש הזה נבהל מאוד וכן כל חבריו נבהלו, ורץ אותו האיש לביתו וכל הפעולות והרפאות שנעשו לה לא הועילו לה, ומתה פתאום רח"ל, ומוכן שנפל פחדו עליהם, מפני שגלו את עוצם קדושתו ורוח קדשו ועונש המלעיגים עליו.

פרסומים שבהם נתגלה מעט מאורו של רבינו היה למורת רוחו - שואף הוא לעבוד את בוראו בדחילו ורחימו בלי שיבחין זאת אדם, עבודתו היא רק בינו לבין קונו ועוזב את מקום

מגוריו בכפר סמוך לחותנו, ועובר לבוריסלוב, שם אין איש מכירו וידעו, נסתר הוא לחלוטין, נראה כאדם פשוט כשאת "דירתו" קובע הוא בבית המדרש מאחורי התנור.

בעת שהתגורר בבוריסלוב: היה בהסתר רב, והיה עני גדול, רק פרנסתו היתה מבהמה אחת שמכרה אשתו מחלבה, וזאת נסתפקה זוגתו וחמשת בניהם הקטנים, והוא בעצמו דרכו היה בקודש לישב בבית המדרש ולהתענות הפסקות, ולא פנה אל ביתו רק משבת לשבת, ודרכה היה לצמצם ממיעוט פרנסתם, וליתן לכל אחד מבניה א' גודל בכל בוקר על אכילת פת שחרית, ויהי היום ומתה הבהמה וכבר שכרה ערל להפשיטה, ונזדמם שבא הרב ר' מיכלי לביתו, וראה שהבהמה מונחת בחצר, והכישה במקלו וגם גער בה ואמר כדרך שמגרשין הבהמה הי, ועמדה וחיה והתפרנס מזה עוד זמן רב.

כדרכם של הרבה מהנסתרים בדרו וכדרך רבו הבעש"ט זיע"א, עסק אף הוא כמלמד דרדקי, בתקופה זו שבין הסתר ופרסום, העלם והתגלות.

מבוריסלוב חזר רבינו לעיר מולדתו, בראד, ממשיך לעסוק כמלמד דרדקי בעירו, עובד עבודת הקודש בחיל וברעדה, מתחבב על תושבי העיר, על פרנסיה ורבניה, פשוטי העם ולמדניה, ואף חכמי הקלויז המפורסם ובראשם הגה"ק ר' חיים צאנזר זצוק"ל חבבוהו וקרבוהו, על אף שידעו כי דעתו נוטה לדרך החסידות ומתנהג כמותם והיה אומר מי ייתן ויזכהו השי"ת בנשמה קדושה כמו קדושת גופו של "המגיד מזלאטשוב".

באותה תקופה בבוא רבינו לראשונה אל הבעש"ט, קרבו הבעש"ט, וקרא עליו את הפסוק: "אהבת צדק ותשנא רשע על כן משחך ה'..." ואז בשרו הבעש"ט כי בשמים הוכרז שיהיה מגיד משרים בישראל לקרב לב ישראל לאביהם שבשמים.

וכאשר בא לדרוש הניח ראשו על השטענדער שעה מועטת וכך היה דרכו תמיד, אמנם זה היה פעם הראשון והיה תמיה גדולה להמון עם, ופתאום הגביה ראשו וצעק בקול גדול, אוי

רבינו עבר להתגורר בזלאטשוב שם שמש מגיד מישרים, ומשם נקבע שמו הקדוש לעולמים "המגיד מזלאטשוב" אף אחר שעזב את בראד המשך רבינו בביקוריו בעיר זו.

ויצא מזלאטשוב ויחנה בקאלקי, אף שם פעל כמגיד מישרים, מקרב לב ישראל לאביהם שבשמים, גם נודד מעיר לעיר בשאר מושבי בני ישראל דורש לפנייהם ומוחיכ אותם, מדריכם ומכונם לתורה ולמעשים טובים.

ויסע מקאלקי ויחנה ביאמפולי, שם עשה שנים רבות עד יומו האחרון.

סיפורי נפלאות רבות ונוראות מסופרים על רבינו זיע"א על עינו הפקחות, על הצלה שהציל מאיסור חיתון של אח ואחות, על תיקוני נשמות וגלגולים, על צדקותיו ותפלותיו, שהיו מעלות את תפלתם של בני ישראל, על קדושתו ועבודתו, על דרשתיו והחזרת יהודים בתשובה, על מעשיו הטובים ועל עזרתו לדל ולשברי לב וגם על נסינותיו שעמד בהם, כל אלו העלו את מעמדו בעיני העם גדולים כקטני, פשוטי עם ומנהיגיו.

****

לא רבים היו שנותיו של רבינו עלי אדמות, לא זכתה הארץ שרבינו יתהלך עליה בימי זקנה ושיבה, בשנותו הנ"ה עלה רבינו בסערה השמימה.

אם כי שנותיו אל ארכו, ימיו היו ארוכות ומלאות, יום יום ועבודתו הקדושה, יום יום והתעלותו, עד אשר רבינו מתהלך על האדמה אך כולו מתנשא למעלה, כולו דבוק בא-ל עליון.

בשנותיו האחרונות לא השאירוהו בניו ותלמידו יחיד, חייבים היו לפקוח עין לשמור כי דבקו לא מונצח, ובראותם כי דבקו גוברת וכולו מופשט מעלמא הדין, היו מעוררים אותו מבטלים אותו מעט מהדבקות.

שנת תקמ"א לפ"ק שלהי השנה בשבת קודש פרשת נצבים וילך עשרים וחמה לחודש אלול, שעת "רעוא דרעוין", רבינו נמצא לבדו בחדרו כולו אחוז שרעפים, דבוק הוא בתכלית, מתרוצץ הוא ממקום למקום ופיו ממלל "בהאי רצון אסתליק משה", בתו הרבנית שומעת זאת מחוץ לחדרו, אחוזת פחד רצה לאחיה רבי יצחק, ממהר הוא להכנס לחדר, לעורר את רבינו לבטלו מעט מדביקותו, מתקרב הוא לרבינו, אך כבר איחר, רבינו נופל עליו כשהוא קורא את הפסוק "שמע ישראל" ובמילת "אחד" מתדבק הוא ביחידו של עולם, ונשמתו עולה בסערה השמימה בעיר בה התגורר בשנים האחרונות- יאמפאלי- שם הוטמן ארון הקודש והעיד בנו הרה"ק מראדוויל שאמר לפני מיתתו: "יש ביכול בידי ליתן חשבון על כל פסיעה שעשיתי בעולם הזה וידעתי כמה פסיעות הלכתי לכן למה לי עוד חיים וקבל על עצמו ההסתלקות".

לי אם אומר וכו' ואם אומר מה שאני רואה בבית הכנסת ירא אנכי פן יהרגני, ואם לא אומר יראתי מלעבור על נביא שכובש נביאתו, ונתיישבתי בדעתי אם הוא מהעברות שיעבור ואל יהרג או יהרג ואל יעבור, אם הש"י גילה לי כל זה מחויב אני גם כן לגלות, והתחיל לפרוט כמה וכמה בני אדם אשר בבית הכנסת, ואז אמר שת"ל יש גם פה יראים ושלמים וזקנים, ויקשה לכם ב' קושיות.

קושיא א': מי שמך לאיש מוכיח, וקושיא ב': הרי אסור לעורר דין על ישראל.

ולתרץ את שני הקושיות אומר לכם משל:

פעם אחת ישב בכפר אחד עשיר גדול חשוכי בנים, ובדוחק גידל בן אחד, והשכיר לו מלמדים עד י"ג שנים, ולא הועילו המלמדים, ואמר אל האיש שלא ישכור עוד מלמדים, עבור כי הוא לחנם, יען כי אין לו הבני כלל, אמנם לבו היה דוה עליו על זה שירוש כסף רב והוא בור, ויעץ את עצמו עם אנשי הקהילה, ענה אחד ואמר תשמע לעצתי ויטב לך, במקום אחד רחוק מכאן יש מלמד שיכול מאוד להועיל, אשר כל התלמידים שנאשו הוא מצליח להביא אותם למצב טוב, ואני בעיניי ראייתי איך שמועיל ללמוד אצלו, ויש לו שם טוב אולם הוא מבקש הרבה שכר, על כן אם רוצה ליתן הרבה ממון ישלח לאותו מלמד.

וכן עשה ושלח את הילד הנ"ל ובא אל המלמד ונתן לו חדר מיוחד, וישאל את המלמד, האם אתה יכול לקבל על עצמך לעשות את בני ת"ח, אמר לו שכן השיב הגביר א"כ תנסה נא אותו, והשיב לא אנסנהו אלא ילמד כדת, וכך היה שלמד אצלו ולאחר חודשיים שאלו אם רואה בו סימן טוב, וגער בו המלמד ואמר לו אתה לא תשאל ולא תחקור, אני מבטיחך שיהיה ת"ח, וייחל עוד איזה חדשים ולאחר מכן שאל את המלמד מה נעשה עם העלם הצעיר, והשיב לו כנ"ל, אמר הנגיד כמדומה לי שאתה משטה את כולם, וגם אותי תרצה לשטות ולרמות, והשיב לו איני צבוע, אז אמר הנגיד המלמדים הראשונים היו אמת, כי אמרו שאינו לומד כלום, אולם אתה לוקח שכר רוב, ולא זה בלבד רק אם ישמע הנער שישמע שיהיה ת"ח זה סיבה שלא ילמד כלל.

השיב לו המלמד הנה אגלה לך את כל ליבי, כי אבי הילד מחויב לתן ממון הרבה למלמד שילמד כראוי, והלמד מחויב לצאת ידי שמים וללמד כראוי, גם מחויב המלמד לבקש רחמים שיפתח לבו לטהרה ויתן לו חכמה, ואל הבן אני צועק כל כך שיבקש רחמים מהש"י שיפתח לבו, ויתן לו לב בשר לב טהור, וכאשר ה' ית' רואה צער אביו שהוא מפזר ממון הרבה, ורואה צער המלמד ואת עמלו, יתן חכמה אל הבן וממילא נעשה ת"ח, והעיקר לא לבייש את הילד לפני אביו ע"כ המשל.

והנמשל מובן, אמר להם רבינו זיע"א ביני ובין קוני אני מיפה את בני ישראל מאוד כבן לפני אביו, אמנם בפניכם מחויב אני לצעוק ה' שתעשו תשובה.

